

TAPA VALLA GÜMNAASIUMI ÕPPEKAVA
LISA 3
Lihtsustatud õppekava

SISUKORD

1. ÜLDALUSED	4
1.1 Õppe- ja kasvatuseesmärgid	4
1.2 Pädevused	4
1.3 Taotletavad pädevused ning õppe ja kasvatuse rõhuasetused arenguperioodide kaupa ..	6
2. Õppekorraldus	8
2.1 Õppekava läbivad teemad	8
2.2 Õppe ja kasvatuse korralduse alused	8
AINEKAVAD	11
3. AINEVALDKOND KEEL JA KIRJANDUS	11
3.1 EESTI KEEL	11
7. KLASS	12
8. KLASS	16
9. KLASS	19
3.2 EESTI KEEL TEISE KEELENA	21
Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa	21
Õpitulemused kooliastmete ja klasside kaupa	22
4. AINEVALDKOND VÕÕRKEEL	24
4.1 INGLISE KEEL (A-võõrkeel)	24
7. KLASS	24
8. KLASS	26
9. KLASS	28
5. AINEVALDKOND MATEMAATIKA	30
7. KLASS	30
8. KLASS	33
9. KLASS	35
6. AINEVALDKOND LOODUSAINED	38
6.1 LOODUSÕPETUS	39
7. KLASS	39
8. KLASS	45
9. KLASS	51
7. AINEVALDKOND SOTSIAALAINED	57
7.1 AJALUGU	57
7. KLASS	58
8. KLASS	59

9. KLASS.....	61
7.2 INIMESEÕPETUS	63
7. KLASS.....	63
8. KLASS.....	68
9. KLASS.....	73
8. AINEVALDKOND KUNSTIAINED	76
8.1 KUNST.....	76
7. KLASS.....	77
8. KLASS.....	78
9. KLASS.....	79
8.2 MUUSIKAÕPETUS	80
7. KLASS.....	80
8. KLASS.....	82
9. KLASS.....	84
9. AINEVALDKOND TEHNOLOOGIA	85
7. KLASS.....	86
8. KLASS.....	90
9. KLASS.....	94
10. AINEVALDKOND LIIKUMISÕPETUS.....	99
7. KLASS.....	101
8. KLASS.....	103
9. KLASS.....	105

1. ÜLDALUSED

1.1 Õppe- ja kasvatusesmärgid

Tapa Valla Gümnaasiumi lihtsustatud õppekava ainekavad on koostatud Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava, vastu võetud 16.12.2010 nr 182, kehtestatud „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse” § 15 lõike 2, alusel.

Lihtsustatud õppe sihiseade lähtub põhikooli riikliku õppekava üldosa §-s 3 sätestatust, arvestades seejuures lihtsustatud õppel õpilaste individuaalseid hariduslikke erivajadusi.

(1) Lihtsustatud õppe põhiülesanne on toetada ja suunata tõhustatud või erituge vajava õpilase arengut. Iga õpilase hariduslike erivajaduste ületamiseks või vähendamiseks rakendatakse temale sobilikke eripedagoogilisi meetodeid. Vajaduse korral koostatakse õpilasele individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud või ka kõrgendatud nõuded õpitulemustele.

(2) Lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 46 lõikest 7 koostatakse igale lihtsustatud õppe õpilasele individuaalse arengu jälgimise kaart (IAJK). Individuaalse õppekava koostamisel lähtutakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil olevast teabest.

(3) Lihtsustatud õppe sisu on valdavalt suunatud praktiliste oskuste ja teadmiste omandamisele. Õpetamine, kasvatamine ja arengu toetamine toimub valdavalt praktilise õppeviisi (harjutamise) kaudu. Reegleid ja teoreetilisi teadmisi õpetatakse minimaalselt, aga sel määral, et üldistada ja teadvustada praktiliselt omandatud.

(4) Kooli õppe- ja kasvatusprotsessis kujundatakse õpilastel suutlikkust ja oskusi, et pingutada jõukohasel viisil ning teha koostööd nii eakaaslaste kui ka erinevate täiskasvanutega. Taotletakse, et õpilastel kujuneksid teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad neil (vajaduse korral suunamise või abiga) jälgida, hinnata ning kohandada oma käitumist ja õpitegevust.

(5) Väärtushoiakute kujundamisel taotletakse, et õpilane tunneb vastutust oma tegude tagajärgede eest, järgib üldlevinud väärtusi, määratleb end riigi kodanikuna.

(6) Lihtsustatud õppel põhikooli lõpetaja on praktilist tööd väärtustav ja täiendus- ning kutseõppeks valmis olev ühiskonnaliige. Kool aitab kaasa õpilaste kasvamisele isiksusteks, kes on motiveeritud jätkama õpinguid ja tulevad võimalikult iseseisvalt toime erinevates rollides: perekonnas, võimetekohasel töö ja avalikus elus.

(7) Teadmiste, väärtushinnangute ja praktiliste oskuste kujunemist toetab järjepidev koostöö erinevate osaliste vahel. Tähtis on õpetajate, tugispetsialistide ja lastevanemate koostöö (ühised nõudmised, samalaadne abi jms). Vajaduse korral kaasatakse tugispetsialiste väljastpoolt kooli, kohaliku omavalitsuse esindajaid jt.

1.2 Pädevused

Lihtsustatud õppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas loovalt, ettevõtlikult ja paindlikult toimida. Lihtsustatud õppes eristatakse üldpädevusi ja arenguperioodidel taotletavaid pädevusi. Pädevuste kujundamist kirjeldatakse kooli õppekavas. Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu ning tunni- ja koolivälises tegevuses. Üldpädevuste kujunemist jälgivad ja suunavad õpetajad ning tugispetsialistid omavahelises koostöös ning kooli ja kodu koostöös.

Lihtsustatud õppes taotletavad üldpädevused on kohandatud lähtuvalt riikliku õppekava § 4 punktist 4. Õpilastel kujundatavad üldpädevused on:

- 1) **kultuuri- ja väärtuspädevus** – tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna, väärtustab maailma eri rahvaste ja kultuuride mitmekesisust, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamuste vabalt ja lugupidavalt, tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning väärtustab eesti keele ja kultuuri säilimist ja arengut; tunneb ja järgib üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires;
- 2) **sotsiaalne ja kodanikupädevus** – on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi demokraatlikust arengust; teab oma peamisi õigusi ja kohustusi, oskab nende eest seista, arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi; järgib vastutustundlikult ühisele reegleid, konflikte lahendades arvestab seadusi ning moraalinorme;
- 3) **enesemääratluspädevus** – mõistab ja väärtustab iseennast ja enda arengut, hindab adekvaatselt oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus, juhib oma käitumist erinevates olukordades; väärtustab tervislikku eluviisi, on füüsiliselt aktiivne;
- 4) **õpipädevus** – õpib vastavalt oma võimetele, planeerib õppimist, sh enesekontrolli, järgib kavandatut. Täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutab sobivaid teabevahendeid. On avatud uutele teadmistele ja oskustele;
- 5) **suhtluspädevus** – suhtleb olukorda ja suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus; loeb, mõistab, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel, kasutab teabevahendeid; mõistab ja kasutab võõrkeeles lihtsamaid igapäevaseid väljendeid ning fraase, tuginedes vajaduse korral abivahenditele;
- 6) **matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus** – lahendab elulisi probleemsituatsioone, kasutades omandatud matemaatilisi, loodusteaduslikke ja/või tehnoloogiaalaseid teadmisi-oskusi ning (abi)vahendeid; mõistab inimese ja keskkonna vahelisi seoseid, suhtub elukeskkonda vastutustundlikult ja hoolivalt, elab ning tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt;
- 7) **ettevõtlikkuspädevus** – on tegutsemisaldis, väärtustab praktilist tööd ja on valmis kutse- ja elukestvaks õppeks. Hindab adekvaatselt oma võimeid. Püstitab ja täidab endale seatud eesmärgid ning võtab vastutuse oma tegude eest;
- 8) **digipädevus** – orienteerub ja tegutseb infotehnoloogilises maailmas eesmärgipäraselt ja turvaliselt. Otsib ja kasutab infot, tunneb lihtsamaid programme ja keskkondi. Järgib digikeskkonnas üldkehtivaid moraali- ja väärtuspõhimõtteid.

Lihtsustatud õppe puhul tuleb arvestada õpilaste arenguperioode, mis jagunevad järgmiselt:

1.–2. kl, 3.–5. kl, 6.–7. kl, 8.–9. kl. Selline jaotus, mis ei ühti kooliastmetega, tuleneb õpilaste arengu seaduspärasustest – muutustest õppijate kognitiivses arengus ning kõne ja isiksuse arengus. Eri arenguperioodidel taotletavad pädevused kirjeldavad kokkuvõtvalt õpilase arengut eakohaste üldpädevuste ning õpitulemuste kaudu.

Lihtsustatud õppe puhul esitatakse õpitulemused ainekavades kooliastmeti ja klassiti. Õpitulemuste esitamine klassiti toetab õppe planeerimist vastavalt õpilase potentsiaalsele arenguvallale ning võimaldab seada õpilasele jõukohaseid õppeeesmärgid.

1.3 Taotletavad pädevused ning õppe ja kasvatuse rõhuasetused arenguperioodide kaupa

Taotletavad pädevused 6.–7. klassis

7. klassi lõpuks õpilane:

- 1) mõistab oma rolli pereliikmena, sõbrana, kaaslasena ja õpilasena ning käitub vastavalt rollile; peab kinni kokkulepetest;
- 2) oskab kaaslast kuulata ja teda tunnustada; oskab oma arvamust rahulikult väljendada ja selgitada; mõistab, et inimesed ja seisukohad võivad olla erinevad;
- 3) oskab keskenduda õppeülesannete täitmisele, kasutab omandatud õpivõtteid ja tuttavaid abivahendeid;
- 4) oskab koostada päevakava ja seda järgida; mõistab töö vajalikkust;
- 5) oskab märgata õppetöös tekkivaid raskusi, küsib vajaduse korral abi ja kasutab seda;
- 6) oskab oma tegevust õppesituatsioonis kavandada, vajalikke tegevusi valida ja rakendada, tulemust kontrollida ja hinnata;
- 7) vaatab sihhipäraselt, võrdleb ning rühmitab esemeid ja nähtusi; kirjeldab neid tugisõnade abil; teeb järeldusi; loeb lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti;
- 8) loeb õpitud teksti ladusalt, leiab teavet oma teadmiste vastavatest tekstidest ning esitab seda suuliselt ja kirjalikult vastavalt õpitud oskustele;
- 9) arvutab ja mõõdab õpitud oskuste piires;
- 10) oskab kasutada arvutit ja interneti suhtlus- ja õppevahendina;
- 11) hindab objektiivselt kaaslaste käitumist, saab aru iseloomude ja võimete erinevustest; lahendab konflikte rahumeelselt;
- 12) oskab kirjeldada oma käitumist, mõista ja tunnustada oma eksimusi ning vajaduse korral korrigeerida oma käitumist/tegevust;
- 13) väärtustab tervislikke eluviise, on teadlik tervist kahjustavatest teguritest ja sõltuvusainete ohtlikkusest;
- 14) väärtustab säästvat eluviisi, huvitub loodusest ja oskab looduses käituda.

Õppe ja kasvatuse rõhuasetused 6.–7. klassis

- (1) Kolmandal arenguperioodil keskendutakse jätkuvalt õpiharjumuste ja õpioskuste kujundamisele, samuti püsivuse, iseseisvuse ning eesmärgistatud töötamise ja valikute tegemise oskuste arendamisele.
- (2) Jätkuvalt pööratakse tähelepanu eneseväljendusoskuse ja -julguse kujundamisele, põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste arendamisele. Tähtsal kohal on oma arvamuse väljendamise ja selgitamise, kaaslaste arvamuste aktsepteerimise, suhtlusprobleemide lahendamise ning viisaka käitumise oskuste kujundamine.
- (3) Vajalik on toetada iga õpilase eneseusku ja õpimotivatsiooni. Oluline on kujundada oskust märgata õppetöös tekkivaid raskusi, küsida vajaduse korral abi ja seda kasutada.
- (4) Õppeprotsessis on suur osakaal praktilisel harjutamisel. Õpilaste juhendamisel lähtutakse algoritmidest, oluline on suunata õpilasi aktiivsemalt algoritme ka iseseisvalt kasutama, sh oma tegevust kontrollima.

Taotletavad pädevused 8.–9. klassis

9. klassi lõpuks õpilane:

- 1) tunnetab end oma riigi kodanikuna ning järgib ühiselu norme;
- 2) väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas, suhtub inimestesse eelarvamusteta, tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi;
- 3) suhtleb vastavalt olukorrale, arvestab suhtluspartneriga;

- 4) arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi, peab kinni kokkulepetest, on usaldusväärne ja tunneb vastutust oma tegude eest;
- 5) esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus ja arvestab teistega; mõistab kompromisside vajalikkust; oskab seista oma õiguste eest ning lahendada konflikte rahumeelselt, arvestades ühiselunorme;
- 6) lahendab lihtsamad eriolukorrad, astub vastu ebasoovitavatele ahvatlustele ning eetiliselt või õiguslikult vääradele ettepanekutele;
- 7) täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas; mõistab ülesannete õige tõlgendamise ning enesekontrolli tähtsust, kasutab omandatud õpivõtteid;
- 8) loeb, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel;
- 9) oskab kasutada jõukohaseid teabevahendeid, sh arvutit ja interneti suhtlusvahendina ning infootsingul;
- 10) teab oma tugevaid ja nõrku külgi ning huvisid; väärtustab praktilist tööd ja õppimist ning on valmis jätkama õpinguid täiendus- ja kutseõppes;
- 11) mõistab igapäevaelus ilmnevaid inimese ja keskkonna seoseid, suhtub vastutustundlikult elukeskkonda ning elab ja tegutseb loodust ja keskkonda säästes;
- 12) väärtustab ja järgib tervislikku eluviisi ning on füüsiliselt aktiivne.

Õppe ja kasvatus e rõhuasetused 8.–9. klassis

- (1) Neljandal arenguperioodil on põhitähtsuseks vastutustundliku suhtumise ja võimalikult iseseisvate õpi- ja tööoskuste kujundamine. Eesmärgiks on, et õpilased tulevad igapäevaelus toime iseseisvalt ning jätkavad õpinguid vastavalt oma võimetele.
- (2) Jätkuvalt on olulisel kohal suhtlemis- ja koostööoskuste kujundamine, õpimotivatsiooni hoidmine ja tõstmine. Kujundatakse oskust oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi ning teadvustada oma huvisid.
- (3) Tähtsal kohal on enesejuhtimise oskuste kujundamine, suurendatakse õpilaste iseseisvust oma tegevuse kavandamisel, sooritamisel ja tulemuse hindamisel. Järjepidevalt harjutatakse valima ning rakendama eesmärgi saavutamiseks vajalikke tegevusi ja vahendeid ning kasutama enesekontrollivõtteid.
- (4) Õppeprotsessis on suur osakaal praktilisel harjutamisel, õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga.

2. ÕPPEKORRALDUS

2.1 Õppekava läbivad teemad

Läbivate teemade eesmäärke, oodatavaid tulemusi ja nende käsitlemist kirjeldatakse kooli õppekavas, kohandades põhikooli riikliku õppekava läbivaid teemasid.

Läbivad teemad on üld- ja arenguperioodide pädevuste ning õppeainete lõimingu vahendiks ning neid arvestatakse koolikeskkonna kujundamisel.

2.2 Õppe ja kasvatuse korralduse alused

Õppe ja kasvatuse korraldus määratakse kooli õppekavas, lähtudes käesolevas lisas esitatud nõuetest ja ülesannetest.

Õpe võib olla korraldatud mitmel viisil: kõiki õppeaineid õpitakse kogu õppeaasta vältel või erinevate õppeainete õpetamine toimub teatud ajal õppeaastas; kasutatakse üldõpetuslikku õpet, mille puhul keskendutakse teatud teemadele, eristamata tavapäraseid ainetunde.

Õppeained jagunevad kohustuslikeks õppeaineteks ja valikõppeaineteks. Kohustuslike õppeainete kavad esitatakse käesolevas lisas. Valikõppeainetele koostab ainekavad kool.

Kohustuslike ja valikõppeainete nädalatundide arv on järgmine:

Õppetundide arv nädalas eesti õppekeelega õpilasele:

Õppeaine/klass	7.kl.	8.kl.	9.kl.
Eesti keel	6	6	6
A-võõrkeel	2	2	2
Matemaatika	4	5	5
Loodusõpetus	4	4	4
Ajalugu	2	2	1
Inimeseõpetus	2	2	1
Muusikaõpetus	1	1	1
Kunstiõpetus	1	1	1
Kehaline kasv.	2	2	2
Tööõpetus	4	5	7
Valikõppeained	2	2	2
nädalakoormus	30	32	32

Õppetundide arv nädalas eesti keelest erineva õppekeelega õpilasele

Õppeained / klass	7.kl	8.kl	9.kl
Vene keel või muu õppekeel	6	6	6
Eesti keel teise keelena	2	2	2
Matemaatika	4	5	5
Loodusõpetus	4	4	4
Ajalugu	2	2	1
Inimeseõpetus	2	2	1
Muusika	1	1	1
Kunst	1	1	1
Tööõpetus	4	5	7
Kehaline kasvatus	2	2	2
Valikõppeained	2	2	2
nädalakoormus	30	32	32

Võõrkeelena õpitakse ühte keelt. Eesti õppekeelega õpilaste puhul on selleks inglise keel, mille õpe algab 5.klassis.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 21 lõikest 6 ja §-st 10015 tulenevalt eesti keelest erineva õppekeelega õpilase puhul on võõrkeeleks eesti keel teise keelena, mille õppimist alustatakse 3. klassis. Lisaks keeletundidele õpetatakse eesti keelt lõimituna teiste õppeainetega (nt kunsti, tööõpetuse ja kehalise kasvatusena). Õpilasele, kelle emakeel ei ole õppekeel, võib A-võõrkeele või valikainete tundide asemel pakkuda keele- ja kultuuriõpet tema emakeeles. Lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 21 lõikest 2 võib keele- ja kultuuriõppe korraldamiseks vaba tunnimahu puudumisel õpilase suurimat nädala õppekoormust suurendada ühe tunni võrra.

Alates III kooliastmest õpitakse loodusõpetust lõimitud õppeainena, milles on ühendatud loodusõpetus, geograafia, füüsika ja keemia alused.

Tööõpetus sisaldab III kooliastmes kahte valdkonda: käsitöö ja kodundus (5.–9. kl) ning tehnoloogiaõpetus (5.–9. kl). Alates 5. klassist moodustab kool õpilaste soovide ja huvide põhjal õpperühmad, millesse jagunedes on õpilastel võimalus õppida kas käsitööd ja kodundust või tehnoloogiaõpetust. Õpperühmadesse jagunemine ei ole soopõhine. Vähemalt 10% õppeks vahetavad õpilased õpperühmad nii, et käsitöö ja kodunduse asemel on tehnoloogiaõpetus ning tehnoloogiaõpetuse asemel käsitöö ja kodundus. Teemade järjestus õppeaastas kavandatakse käsitöö ja kodunduse ning tehnoloogiaõpetuse õpetajate koostöös. Käsitöö ja kodunduse ning tehnoloogiaõpetuse õpitulemused vahetatud õpperühmades esitatakse kooli tööõpetuse ainekavas.

Lihtsustatud õppes ei ole loovtöö sooritamise lõpetamise tingimuseks. Kool võib otsustada, et III kooliastmes teeb õpilane loovtöö, kui see on talle jõukohane ning kooskõlastatud HEV-tugikomisjoniga. Sellisel juhul on jõukohase loovtöö temaatika valiku, juhendamise, töö koostamise põhimõtted samad, mis riiklikus õppekavas. Lihtsustatud-, individuaalse õppekava ja HEV-õppijate loovtöö hindamisel tuleb arvestada õpilase erivajadusega ning vajadusel teha vastavaid kohandusi.

Õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul võib kool vanema ja direktori või direktori volitatud õpetaja või mõne teise õppe- ja kasvatusalal töötava isiku kokkuleppe korral arvestada kooli õppekava välist õppimist või tegevust, sealhulgas õpinguid mõnes teises üldhariduskoolis kui kooli õppekava osa, kui see võimaldab õpilasel saavutada kooli või individuaalse õppekavaga määratud õpitulemusi.

AINEKAVAD

3. AINEVALDKOND KEEL JA KIRJANDUS

3.1 EESTI KEEL

Eesti keele õpetuse peamine ülesanne on toetada õpilaste kõne arengut, rõhutades eriti kõnest arusaamise kujundamist.

Eesti keele õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) oskab kuulata ja kõnele adekvaatselt reageerida; osaleb dialoogis ja väljendab oma mõtteid kuulajale arusaadavalt;
- 2) kavandab oma tegevust kõne abil, kommenteerib ning hindab seda, reguleerib oma ja teiste tegevust vastavalt üldistele käitumisnormidele;
- 3) loeb jõukohast teksti, mõistab selle sisu ja mõtet;
- 4) kirjutab arusaadavalt, teeb märkmeid, mõistab ja koostab tarbekirja;
- 5) on omandanud elementaarse ülevaate eesti keele süsteemist, tunneb põhitermineid;
- 6) valdab praktiliselt eesti keele lauseehitust, igapäevast sõnavara ja sõnade muutevorme, saab aru sõnade ja lausete otsesest tähendusest ning oma kogemuste piires ka pragmaatilisest tähendusest;
- 7) kasutab eesti keelt õpitegevuses ja igapäevases elus; tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet;
- 8) tunneb ilukirjanduslike tekstide liike, omab elementaarset ülevaadet rahvuskirjandusest ja oskab nimetada mõnda kirjanikku;
- 9) tunneb ja jälgib oma võimete kohaselt üldinimlikke kõlbelisi arusaamu, valdab vastavat tavasõnavara.

7. KLASS

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Eesti keele õpetuse peamine ülesanne on toetada õpilaste kõne arengut, rõhutades eriti kõnest arusaamise kujundamist.

Eesti keele õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) oskab kuulata ja kõnele adekvaatselt reageerida;
- 2) osaleb dialoogis ja väljendab oma mõtteid kuulajale arusaadavalt;
- 3) kavandab oma tegevust kõne abil, kommenteerib ning hindab seda, reguleerib oma ja teiste tegevust vastavalt üldistele käitumisnormidele;
- 4) loeb jõukohast teksti, mõistab selle sisu ja mõtet;
- 5) kirjutab arusaadavalt, teeb märkmeid, mõistab ja koostab tarbekirja;
- 6) on omandanud elementaarse ülevaate eesti keele süsteemist, tunneb põhitermineid;
 - 7) valdab praktiliselt eesti keele lauseehitust, igapäevast sõnavara ja sõnade muutevorme, saab aru sõnade ja lausete otsesest tähendusest ning oma kogemuste piires ka pragmaatilisest tähendusest;
 - 8) kasutab eesti keelt õpitegevuses ja igapäevases elus; tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet;
 - 9) tunneb ilukirjanduslike tekstide liike, omab elementaarset ülevaadet rahvuskirjandusest ja oskab nimetada mõnda Tapa vallaga seotud kirjanikku;
 - 10) tunneb ja jälgib oma võimete kohaselt üldinimlikke kõlbelisi arusaamu, valdab vastavat tavasõnavara.

Rõhuasetused/eesmärgid 7. klassis

- Tekstikäsitle eesmärkideks on eri mõistmisstrateegiate kasutamine ja ümberjutustuse variantide harjutamine.
- Tekstide kasutamine teabe otsimiseks.
- Teksti ladusa lugemise harjutamine, tegelaste/sündmuste detailne analüüs.
- Õigekirjaoskuste automatiseerimine.
- Keeleõpetuse lõimimine teiste õppeainetega st teistele ainetele tüüpiliste lausekonstruktsioone kasutamine ja vastava sõnavara aktiveerimine.

Õppesisu ja -tegevused

SUULINE KEELEKASUTUS

Kuulamine

teabe edastamine sõltuvalt situatsioonist;

teabe valikuline hankimine pikemast tekstist või mitmest teabeallikast.

Kõnelemine

teksti laiendamine ja/või kokkuvõtlik teave, tava ja ilukirjanduslike kirjelduste erinevuse tajumine;

erinevate, sh vastandlike arvamuste mõistmine ja väljendamine ühistegevuses, kokkuleppe otsimine;

oma seisukoha selgitamine kaaslasele ja kaaslaste rühmale, oma arvamuse kaitsmine;

sündmuste kirjeldamine oma ja teiste positsioonilt.

Õpitulemused

Kuulamine

- Hangib teavet teistelt inimestelt; õpetaja suunamisel tekstist.

Kõnelemine

Mõistab seisukohtade võimalikku erinevust suhtlemisel, selgitab oma seisukohti.

Selgitab talle mõistetavate sündmuste ajalisi ning põhjuslikke seoseid.

LUGEMINE

jõukohase uue teksti lugemine häälega kõne tempos, endamisi ülesandega;
ladususe ja ilmekuse harjutamine, lugemistempo teadlik muutmine;
tekstis kirjeldatud uute teadmiste või arusaamatu info märkamine õpetaja suunamisel;
ajaliste, põhjuslike jm seoste leidmine kirjeldatud sündmuste vahel, oletuste ja järelduste formuleerimine, peamõtte sõnastamine;
hinnangu andmine tegelaste käitumisele;
tundmatute sõnade leidmine esmasel lugemisel ja sõnade tähenduse selgitamine;
sõnade ja väljendite aktiveerimine;
tekstilähedane valik- ja temaatiline jutustamine; abivahendite individuaalne valik ja kasutamine;
kokkuvõtliku jutustuse harjutamine;

- kirjalik ümberjutustus: abiks kava ja keelevahendid (tugisõnad või sõnaühendid).

Loeb jõukohast võõrast teksti kõne tempos.

Loeb õpitud teksti ladusalt mõningase ilmekusega.

Iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, oskab neid rühmitada esitatud tunnuste alusel.

Oskab taastada teksti sisu valikuliselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, koostab abivahenditele toetudes (kava, tugisõnad, sõnaühendid) kirjaliku ümberjutustuse pärast ühist analüüsi.

KIRJUTAMINE

häälikurühmade tundmine, tähestiku kasutamine;
tähekasutusreeglite kasutamine: lihthäälikute ja häälikuühendite reeglipärane kirjutamine;
õpitud ortograafiareeglite kasutamine;
lausete koostamine õpitud liitlausemallide ulatuses;
sõnatuletus õpitud liidetega;
veaohtlike häälikute analüüsi- ja õigekirjavilumuse kujundamine;
kirjavahemärkide kasutamine;
ennetava enesekontrolli harjutamine, kaasneva ja järgneva kontrolli teostamine.

Õppekäigud

- teatri- ja/või kinokülastus;
- kontsertloengud koolis;
-

- Tunneb ja rakendab tähekasutusreegleid.
- Mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle.
- Mõistab ja kasutab suunatult eri suhteid väljendavaid kaheosalisi liitlauseid.
- Tuletab sõnu õpitud liidetega; moodustab liitsõnu.
- Kasutab sõnade käände- ja pöördedorme, analüüsib sõnavormide koostist.
- Kasutab õpitud ortograafiaregleid õpetaja suunamisel.

-
- Suudab jälgida tegevust.
- Saab aru sülledest.
- Oskab kirjeldada tegelasi, muusikat, tundeid.
- Seostab teoste tegevuspaika, aega reaalse oludega.

8. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 8. klassis

- Harjutatakse tekstidest teabe hankimist, märkmete tegemist ja konspekteerimist, tarbekirja.
- Kirjanduse käsitlemisel pööratakse tähelepanu tegelaste käitumise analüüsile.
- Suulise ja kirjaliku tekstiloo me harjutamine.
- Lugemis- ja kirjutamisoskuse süvendamine.
- Sõnavara laiendamine.

Õppesisu ja -tegevused

SUULINE KEELEKASUTUS

Kuulamine

teabe hankimine, teabe suulise ja kirjaliku edastamise harjutamine; tähelepanu keskendamine kestva samalaadse tegevuse jooksul: teabe otsimine, tekstide koostamine, ühisvestlus-väitlus, tekstide kuulamine jm.

Kõnelemine

- erinevate ja vastandlike arvamuste eristamine, loobumine ja oma seisukohtade kaitsmine kokkuleppe otsimisel;
- eri põlvkondade suhtlemise iseärasuste teadvustamine;
- tööprotsessi või selle osa kirjeldamine.

Õpitulemused

Kuulamine

Kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis. Märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust.

Kõnelemine

Reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele. Analüüsib suunavate küsimuste abil dialoogi. Tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab tuletisi. Kasutab tuttavat teabekirjandust juhendamisel.

LUGEMINE

jõukohast teksti häälega ladus lugemine kõne tempos;
ilmekuse harjutamine, tooni ja tempo muutmine;
sihipärane endamisi lugemine;
valiklugemine, temaatilise lugemise harjutamine, uue info leidmine;
seoste leidmine tekstis, järelduste tegemine, peamõtte sõnastamine;
tegelaste ja tegelasrühmade käitumise analüüs;
tundmatute sõnade leidmine esmasel lugemisel ja individuaalne selgitamine;
võrdluste ja metafooride leidmine, selgitamine ja kasutamine suunamisel;
temaatiline, kokkuvõtlik, tegelaste ja tegelasrühmade iseloomustamine, jutustamine tegelase või tegelasrühma nimel, teksti laiendamine.

KIRJUTAMINE

liht-, koond- ja liitlause eristamine;
liitlausestes väljendatavad suhted: tegevuse vastandamine ja eraldamine, aeg, põhjus, koht, eesmärk;
teadmiste süvendamine sõnaliikidest;
sõnade liitmine ja tuletamine;
käänevormide moodustamine tabeli järgi;
tegu sõna vormide aktiveerimine;
põhi- ja järgarvsõnade muutevormid, järgarvsõnade tuletamine;
õpikutes kasutatavate võõrsõnade mõistmine;
harjutused õigekirja vilumuste kujundamiseks;
tarbekirja koostamine;
kirjalike tekstide koostamine: tekstilähedane ja kokkuvõtlik
ümbertjutustus, kirjeldus loodusloolise või geograafilise materjali põhjal.

Loeb jõukohast teksti teabe hankimiseks ladusalt ja endamisi;
Analüüsib jõukohast teksti ja täidab ülesandeid (õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses).

Esitab küsimusi teksti kohta (mõistmisstrateegiatest lähtuvalt).

Taastab õpitud teksti (suuliselt) erineval viisil (õpetaja suunamisel):
tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt;
rakendab analüüsi käigus kasutatud abivahendeid.

Iseloomustab tegelast ja tegelasrühma plaani järgi.

Kirjeldab tegevusi ja sündmusi oma kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal (abiga).

- Koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümbertjutustuse.
- Tunneb ära ja moodustab pöörde- ja käänevorme.
- Tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab tuletisi.
- Kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes.
- Märgistab olulist teavet väljendavaid teabeüksusi tekstis (suunamisel), teeb märkmeid tekstide põhjal. Koostab õpitud tarbekirja (näidise järgi).

Õppekäigud

- teatri- ja/või kinokülastus;
- kontsertloengud koolis;
- .

- Suudab jälgida tegevust.
- Saab aru sündedest.
- Oskab kirjeldada tegelasi, muusikat, tundeid.
- Seostab teostes kujutatud aega, tegelasi konkreetse tegevuspaigaga.

9. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 9. klassis

- Suhtleb vastavalt olukorrale, arvestab partneriga.
- Esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus ja arvestab teistega.
- Loeb, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel.
- Kasutab jõukohaseid teabevahendeid, teeb märkmeid (konspekterib), koostab tarbekirja.

Õppesisu ja -tegevused

SUULINE KEELEKASUTUS

Kuulamine

teiste arvamuse kuulamine vaidlustes, oma seisukohtade selgitamine, käitumise ja eksimuste tunnistamine;
suhtlemine perekonnas, töökollektiivis ning ametiasutustes;
suulise kõne konspekteerimise harjutamine.

Kõnelemine

- tegevuse ühine planeerimine ja korrigeerimine tegevuse käigus, korralduste-soovituste esitamine ja nende täitmine;
- oskus tunnistada oma puudulikke teadmisi ja oskusi;
- nähtud tegevuste ja sündmuste kirjeldamine.

Õpitulemused

Kuulamine

Tunneb lausete eri tüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid teabe hankimisel.

Teab adekvaatse suhtlemise põhimõtteid tavaolukorras käitumiseks (perekonnas, eakaaslastega, ametiasutuses, töökollektiivis jm).

Kõnelemine

Mõistab suhtluspartnerite seisukohtade võimalikku sarnasust, erinevust ja vastandlikkust; selgitab oma seisukohti, otsib lahendusi erimeelsustele.

Hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavaolukorras; käitub vastavalt.

Kirjeldab tegevusi ja sündmusi teistele arusaadavalt.

LUGEMINE

sihipärane endamisi lugemine;
jõukohase ladusa häälega teksti lugemine kõne tempos kuulamiseks
piisava selguse ja ilmekusega;
individaalsed ülesanded lugemisoskuse süvendamiseks;
tundmatu info avastamine ja lisateabe otsimine;
tegelaste ja tegelasrühmade käitumise põhjendamine ja hinnangu andmine;
peamõtte sõnastamine, seostamine ühiskondlik- ajaloolise taustaga;
sõnatähenduse täpsustamine kaastekstis;
erinevate jutustamisviiside kasutamine teksti taastamisel.

KIRJUTAMINE

- lünkade kõrvaldamine tähekasutusreeglite kasutamisel, enesekontroll;

ortograafiareeglite kasutamise oskuse süvendamine;
vabas vormis tarbekiri ja blankettide täitmine;
konspekti koostamine kirjaliku teabeteksti järgi;
liht-, koond- ja liitlause: teadmiste ja oskuste süvendamine;
sõnaliigid: õpitud teadmiste- oskuste süvendamine;
õpitud liidete aktiviseerimine;
tuletiste mõistmine ja kasutamine;
õpikutes kasutatud võõrsõnade mõistmine.

Õppekäigud

- teatri- ja/või kinokülastus;
- kontsertloengud koolis;

Loeb jõukohast teksti endamisi sihipäraselt, häälega, mõistmiseks vajaliku selguse ja intonatsiooniga.
Kasutab tekste ja teatmikke teabe hankimiseks.
Teeb märkmeid ja konspekteerib elementaarset.
Taastab tuttavat teksti erineval viisil (kokkuvõtlikult, laiendatult, tekstilähedaselt).
Kirjeldab tegevusi ja sündmusi teistele arusaadavalt.
Iseloomustab tegelasi ja tegelasrühmi; seletab ja hindab nende käitumist.

Koostab õpitud tarbekirja liike.

Valdab elementaarseid teadmisi grammatikast: sõnaliigid, käänamine ja pööramine, liht-, liit-, koondlause, sõnamoodustus.
Järgib kirjutamisel tähekasutusreegleid ja peamisi ortograafiareegleid, leiab ja parandab õigekirjavigu.
Suudab jälgida tegevust.
Saab aru süžeedest.
Oskab kirjeldada tegelasi, muusikat, tundeid.
Seostab teoste tegevuspaika, aega reaalse oludega.

3.2 EESTI KEEL TEISE KEELENA

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Eesti keele kui teise keele õpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) mõistab lihtsat igapäevast eestikeelset kõnet, kasutab õpitud sõnu ja lausemalle vestluses;
- 2) realiseerib oma kõnesoovi eluliselt vajalikes situatsioonides;
 - 3) mõistab suulisi ja kirjalikke lihtsaid tekste, tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet (reklaam, kuulutused jne);
- 4) oskab kirjutada lihtsaid sõnumeid ja tekste (sh tarbetekste);
 - 5) kasutab eestikeelseid teatmeallikaid (nt sõnaraamatuid, internetti) vajaliku info otsimiseks ka teistes valdkondades ja õppeainetes;
 - 6) tunneb Eesti tuntumaid vaatamisväärsusi, kirjanikke, meediaväljaandeid, õppeasutusi ning teab eesti kultuuri iseärasusi.

Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa

Õppetegevus 6.–7. klassis

6.–7. klassis arendatakse õpilaste suulist ja kirjalikku väljendusoskust keele kõiki osaoskusi pidevalt harjutades. Harjutamisel on alati toeks pildid, sõnaühendid, tugisõnad, -laused, lausemallid, õpetaja suunavad küsimused jm. Õpilasi julgustatakse suhtlema, üksteist toetama ning väärtustama. Keeleteadmised omandatakse praktilise tegevuse ja konteksti kaudu. Tehakse ära kirja, koostatakse mallide järgi lauseid ning moodustatakse nendest lühitekste.

Koostöös õpitakse tekstist tundmatuid sõnu otsima, loetu põhjal küsimustele vastama, küsimusi esitama. Tehakse oma tegevusest ja ühisüritustest suulisi kokkuvõtteid, osaletakse igapäevaelu dialoogides, valitakse esitatud repliikide hulgast vestlusse sobivaid. Õpitakse kasutama igapäevaeluks vajalikke digivahendeid. Suureneb lugemise ja kirjutamise osa, kinnistuvad esmased õpi- ja digioskused, turvalise käitumise harjumused. Koostöös teiste aineõpetajatega rakendatakse lõimitud õpet. Motiveeritakse õpilast eesti keelt kasutama igapäevategevustes ja suhtluses, luues selleks õpilastele huvitavaid olukordi (õppekäigud, teater, spordivõistlus).

Õppetegevus 8.–9. klassis

8.–9. klassis arendatakse peamiselt õpilaste iseseisvust, õpetatakse tegema valikuid ning täitma kindla eesmärgiga ülesandeid. Suur tähtsus on praktilisel harjutamisel, näitlikustamisel ja kordamisel, et õpilased suudaksid mõista ja täita suulisi ja kirjalikke tuttavaid töökorraldusi, luua seoseid. Et iseseisvat keelekasutust suurendada, õpetatakse esitama teavet olukorrast lähtuvalt, selgitama oma seisukohta kaaslastele, põhjendama oma arvamust, nõustuma või loobuma, tegema ettepanekuid jne. Kuulamisoskuse arendamiseks kuulavad õpilased eestikeelset kõnet, vestlusi ning

teevad õpetaja abiga nende põhjal kokkuvõtteid ja järeldusi. Lugemisvarasse kuuluvad peamiselt tarbetekstid: kuulutused, reklaamid, juhendid, ametikirjad. Suulise ja kirjaliku väljendusoskuse arendamisel pööratakse enim tähelepanu sellele, kuidas hankida teavet, kuidas seda mõista ning suuliselt ja kirjalikult edastada. Kirjutamine on seotud praktiliste vajadustega: koostatakse tarbetekste, täidetakse blankette õpetaja juhendamisel. Õpilased oskavad nimetada mõnd tuntumat Eesti vaatamisväärsust, meediaväljaannet, eesti lastekirjandusteost ning huvipakkuvat õppeasutust. Tegeldakse põhjalikumalt mõne huviala ja õppeaine sõnavaraga. Õpilased oskavad kasutada õpitud digivahendeid, sh lugeda, saata e-kirja, sõnumit jt.

Õpitulemused kooliastmete ja klasside kaupa

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) saab aru suuliste ja kirjalike lihtsate tekstide sõnavarast ja kasutab neid sõnu suulises suhtluses õpitud lausemallide põhjal;
- 2) tunneb Eesti tuntumaid vaatamisväärsusi, rahvuslikke traditsioone ja rahvakombeid;
- 3) kirjeldab suuliselt oma lähiümbrust ja igapäevaeluga seotut, osaleb suulises vestluses tuttavatel ja huvipakkuvatel teemadel;
- 4) kirjutab kogemuse põhjal lühikesi, lihtsaid sündmuste kirjeldusi;
- 5) teab mõningaid eesti kirjanikke ja suuremaid meediaväljaandeid;
- 6) oskab õpitud digivahendite kaudu kirjutada lihtsaid sõnumeid ja tekste, saata e-kirja ning vastata e-kirjale;
- 7) teab mõningaid Eesti õppeasutusi, saab kõrvalise abiga aru suulisest ja kirjalikust teabest jätkuõppimise ja töö leidmise kohta;
- 8) oskab öelda arve 1–100.

Õpitulemused 7. klassis

Õpilane:

- 1) saab aru selget teavet sisaldavast igapäevasest kõnest;
- 2) saab aru lihtsamatest kirjalikest tekstidest, sh eesti lastejuttudest, oskab neid lugeda;
- 3) leiab lihtsamast tekstist vajalikku teavet;
- 4) tuleb toime igapäevastes suhtlusolukordades teeninduses, osaleb dialoogis õpitud lausemallide põhjal;
- 5) kirjeldab oma lähiümbrust lühikeste lausetega;
- 6) kirjutab lühikesi lihtsaid sõnumeid, sh isiklikke kirju, teateid igapäevaelu kohta;
- 7) oskab juhendamisel leida teavet veebist ja kasutada arvuti jm digivahendite abi õppetöös;
- 8) oskab öelda arve 1–100.

Õpitulemused 8. klassis

Õpilane:

- 1) saab aru õpilaste igapäevaeluga seotud suulisest kõnest;
- 2) mõistab tuttavatel teemadel kuulnud lihtsamaid tekste;
- 3) suhtleb suuliselt igapäevastes olukordades tuttavatel teemadel;
- 4) kirjutab kogemuse põhjal lühikesi, lihtsaid sündmuste kirjeldusi;
- 5) saab aru kirjalike tekstide peamisest sisust ja tuttavate teemade võtmesõnadest, sh töö- ja loodusõpetuse sõnavarast;
- 6) saab aru olulisest teabest igapäevaelus: menüü, juhendid, lihtsamad küsimustikud jm;
- 7) nimetab mõningaid Eesti ajaloo olulisemaid sündmusi, Eesti vaatamisväärsusi, oskab neist mõnda lühidalt kirjeldada;
- 8) oskab õppes kasutada lihtsamaid digikeskkondi, saata e-kirja;
- 9) oskab öelda arve 1–100.

Õpitulemused 9. klassis

Õpilane:

- 1) saab aru suuliste ja kirjalike lihtsate tekstide sõnavarast ja kasutab neid sõnu suulises suhtluses õpitud lausemallide ulatuses;
- 2) tunneb Eesti tuntumaid vaatamisväärsusi ja kultuurilisi iseärasusi;
- 3) kirjeldab suuliselt oma lähiümbrust ja igapäevaelu, osaleb suulises vestluses tuttavatel ja huvipakkuvatel teemadel;
- 4) kirjutab kava alusel kogemuse põhjal lühikesi lihtsaid sündmuste kirjeldusi;
- 5) teab mõningaid eesti kirjanikke ja suuremaid meediaväljaandeid;
- 6) oskab kasutada õpitud digivahendeid: saata e-kirja ja vastata e-kirjale, kirjutada lihtsaid sõnumeid ja tekste, sh tarbetekste;
- 7) oskab öelda arve 1–100;
- 8) on tutvunud edasiõppimise võimalustega Eestis, saab kõrvalise abiga aru suulisest ja kirjalikust teabest jätkuõppimise ja töö leidmise kohta.

4. AINEVALDKOND VÕÕRKEEL

4.1 INGLISE KEEL (A-võõrkeel)

Inglise keele õppe- ja kasvatuseesmärkidena taotleb kool, et õpilane:

- õpib kuulama ja mõistma lihtsat igapäevast võõrkeelset kõnet, osaleb vestluses;
- omandab võõrkeele häälduse, intonatsiooni ja rütmi;
- omandab sõnavara, mis on vajalik elus toimetulekuks;
- realiseerib oma kõnesoovi eluliselt vajalikes situatsioonides;
- tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet (reklaam, kuulutused jne);
- kasutab vajaduse korral sõnaraamatuid, vestlussõnastikke;
- omandab elementaarsed keeleüksused ja kasutab neid kõnes.

7. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 7. klassis

- Elementaarseks suhtlemiseks vajaliku sõnavara kujundamine.
- Grammatiliselt õigete lausete moodustamine ja kasutamine õpitud sõnavara ja keeleteadmiste piires.
- Õpitud sõnade hääldus- ja kirja pildi kokkusobitamisoskuse arendamine.
- Kompensatoorse strateegiate (üleküsimine, uuesti alustamine) ja mitteverbaalsete väljendusvahendite (žestid, miimika, imiteerimine) kasutamise arendamine.
- Kompleksselt kõigi osaoskuste (kuulamine, lugemine, rääkimine, kirjutamine) arendamine.

Õppesisu ja -tegevused

- sõnavara levitamine, täpsustamine ja kinnitamine;
- lihtsate lausete moodustamine (õpitud sõnavara piires);
- õpitud sõnade ja väljendite oma vajaduste väljendamiseks kasutamine (küsimuste esitamine, küsimustele vastamine);
- osalemine dialoogides (õpitud sõnavara ja lausemallide piires);

- dialoogide alustamine, jätkamine ja lõpetamine (erinevates igapäevaelu ja teenindussfääriga seotud suhtlussituatsioonides);
- iseenda ja oma lähima ümbruse kirjeldamine (suuliselt);
- suuliste juhendite järgimine. kirjutatud lühikeste lihtsate tekstide lugemine ja mõistmine (õpitud teemade piires)
- lühikestest tekstidest vajaliku teabe leidmine;
- lühikeste lausete ja fraaside enda ja oma lähima ümbruse kohta kirjutamine
- lihtsate lühiteadete igapäevaeluga seotud tegevustes kirjutamine (nt postkaart, kutse);
- lühikeste kirjeldavate tekstide koostamine (näidise järgi);
- arvutamine 20 piires.

Õpitulemused

- Saab aru selgelt hääldatud fraasidest, lausetest ja tuttava situatsiooniga seotud lühikestest dialoogidest.
- Saab aru lihtsatest kirjalikest tekstidest, mis on seotud igapäevaelu ja vajadustega.
- Oskab suuliselt lühidalt tutvustada ennast ja oma lähiümbrust.
- Suudab alustada ja lõpetada lühivestlust õpitud teemade piires; osaleda lühidialoogis õpitud sõnavara ja lausemallide piires.
- Kirjutab lihtsaid lühiteateid igapäevaeluga seotud tegevustes (nt postkaart, kutse).
- Oskab näidise järgi lühikesi kirjeldavaid tekste koostada.

Läbitavad teemad: *Mina ja minu perekond. Kodu ja kodused tööd. Vanemate töö. Lemmikloom. Lemmiktoit. Küllakutse. Riided ja jalatsid. Kaubamajas. Kool ja klass. Sõbrad. Välimus ja iseloom. Huvid. Vaba aeg.*

Keeleoskuste tase 7. klassi lõpus:

Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
A1.2	A1.2	A1.2	A1.2

8. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 8. Klassis

- Kõnekeele arendamine.
- Võõrkeele alaste (jätkuvalt integreeritult teiste õppeainete ja huvitegevusega) teadmiste ja oskuste kinnistamine, mis aitavad õpilastel toime tulla edaspidises iseseisvas elus.
- Kõnest ja tekstist arusaamise kujundamine, ergutamaks kõnelemissoovi eluliselt vajalikes situatsioonides.
- Igapäevases võõrkeelses teabes orienteerumise arendamine.
- Iseseisvalt sõnaraamatute, vestlussõnastike ja teabevahendite kasutamisoskuse arendamine.
- Lihtsamate tarbekirjade vormistamise arendamine.
- Keele kõigi osaoskuste arendamine.

Õppesisu ja -tegevused

- sõnavara levitamine, täpsustamine ja kinnitamine;
- lühikeste tekstide koostamine (õpitud temaatika piires);
- osalemine dialoogides (õpitud sõnavara ja lausemallide piires); dialoogide alustamine, jätkamine ja lõpetamine (erinevates igapäevaelu ja teenindussfääriga seotud suhtlussituatsioonides);
- iseenda, oma tegevuste ja oma lähima ümbruse kirjeldamine (suuliselt);
- kirjutatud lühikeste lihtsate tekstide lugemine ja mõistmine (nt postkaardid, teeviidad, teated, sõnumid); lühikestest tekstidest vajaliku teabe leidmine;
- suuliste ja kirjalikkude juhendite järgimine; lihtsatest kirjalikest tööjuhistest arusaamine;
- olulisest teabest olmetekstides (menüü, juhendid, lihtsamad küsimustikud) arusaamine;
- lühikeste kirjeldavate tekstide koostamine (näidise järgi);
- arvutamine kuni 100-ni.

Õpitulemused

- Saab õpitud temaatika piires aru lühidialoogidest ja tekstidest.
 - Saab aru lühikestest lihtsatest tekstidest (nt postkaardid, teeviidad, teated, sõnumid) ja leiab neist vajaliku teabe.
 - Saab aru lihtsatest kirjalikest tööjuhistest.
 - Osaleb lihtsates lühikestes igapäevaelulistes suhtlussituatsioonides.
 - Saab aru olulisest teabest olmetekstides (menüü, juhendid, lihtsamad küsimustikud).
 - Kirjeldab suuliselt oma tegevusi igapäevaelulistes situatsioonides.
-
- **Läbitavad teemad:** *Kodu ja kodused tööd. Vanemate töö. Kaubamajas. Kool ja klass. Kellaaeg. Tunniplaan. Minu koolipäev. Sõbrad. Välimus ja iseloom. Huvid. Vaba aeg. Minu päev. Arvud. Võõramaa tähtpäevad. Reisimine.*

9. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 9. klassis

- Kõnekeele arendamine.
- Võõrkeele alaste (jätkuvalt integreeritult teiste õppeainete ja huvitegevusega) teadmiste ja oskuste kinnistamine, mis aitavad õpilastel toime tulla edaspidises iseseisvas elus.
- Kõnest ja tekstist arusaamise kujundamine, ergutamaks kõnelemissoovi eluliselt vajalikes situatsioonides.
- Igapäevases võõrkeelses teabes orienteerumise arendamine.
- Iseseisvalt sõnaraamatute, vestlussõnastike ja teabevahendite kasutamisoskuse arendamine.
- Lihtsamate tarbekirjade vormistamise arendamine.
- Keele kõigi osaoskuste arendamine.

Õppesisu ja -tegevused

- sõnavara levitamine, täpsustamine ja kinnistamine;
- emakeelena rääkijate suulise kõne kuulamine (õpitud teemade piires); selle kõne peamisest mõttest arusaamine;
- lühikestest juttudest, teadetest ja sõnumitest tuttavatel teemadel, mis on seotud igapäevaeluga arusaamine;
- lühikeste tekstide koostamine (õpitud temaatika piires);
- osalemine dialoogides (õpitud sõnavara ja lausemallide piires); dialoogide alustamine, jätkamine ja lõpetamine (erinevates igapäevaelu ja teenindussfääriga seotud suhtlussituatsioonides);
- kirjutatud lühikeste lihtsate tekstide lugemine ja mõistmine (nt postkaardid, isiklikud kirjad, kuulutused, teeviidad, teated, sõnumid); tekstidest faktilise info ja vajaliku teabe leidmine;
- iseenda, oma huvide ja oma pereliikmete tutvustamine (suuliselt);
- oma tegevuste ja oma lähima ümbruse kirjeldamine (suuliselt);
- suuliste ja kirjalikkude juhendite järgimine, lihtsatest kirjalikest tööjuhistest arusaamine;
- olulisest teabest olmetekstides (menüü, juhendid, lihtsamad küsimustikud) arusaamine;
- lühikeste ja lihtsate tekstide kirjeldamine (erinevat tüüpi sõnumeid, kirjeldusi, minevikus toimunud tegevusi, kirjeldab oma tundeid ja arvamusi);
- arvutamine kuni 100.

Õpitulemused

- On omandanud esmased teadmised õpitava keele maa(de) kultuurist.
- Saab aru lihtsatest dialoogidest, väga lühikestest juttudest, teadetest ja sõnumitesttuttavatel teemadel, mis on seotud igapäevaeluga.
- Loeb sageli kasutatava sõnavaraga lühikesi tekste ja faktilist infot sisaldavaid tekste (nt kuulutused, isiklikud kirjad), leiab tekstis sisalduvat infot.
- Tutvustab suuliselt ennast, oma huvisid ja oma pereliikmeid, kirjeldab lähiümbrust ja tegevusi õpitud sõnavara ja lausemallide piires.
- Kirjutab lühikesi ja lihtsaid tekste: erinevat tüüpi sõnumeid, kirjeldusi, minevikus toimunud tegevusi, kirjeldab oma tundeid ja arvamusi.

Läbitavad teemad: *Kodu ja kodused tööd. Vanemate töö. Kaubamajas. Raamatukogus. Muuseumis. Teatris. Kool ja klass. Kellaaeg. Tunniplaan. Minu koolipäev. Sõbrad. Välimus ja iseloom. Huvid. Vaba aeg. Minu päev. Reisimine. Liiklusvahendid. Tervislik eluviis. Turvalisus. Hädaabi. Arvud, liitmine ja lahutamine, korrutamine ja jagamine. Võõramaa tähtpäevad.*

Keeleoskuste tase 9. klassi lõpus:

Kuulamine

Lugemine

Rääkimine

Kirjutamine

A2.1

A2.1

A2.2

A2.1

5. AINEVALDKOND MATEMAATIKA

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Matemaatikaõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) saab aru matemaatika vajalikkusest oma elus ja tegevuses, tunneb rõõmu matemaatikaga tegelemisest;
- 2) omandab iseseisvaks tööks ja koostööks vajalikud oskused ning hoiakud;
- 3) õpib ümbritseva maailma esemeid ja nähtusi struktureerima (järjestama, võrdlema, rühmitama, loendama, mõõtma);
- 4) oskab suunamisel otsida matemaatikaalast teavet, kasutab õpetaja juhendamisel või iseseisvalt sobivaid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid;
- 5) tunneb õpitud matemaatilisi mõisteid ja seoseid, rakendab matemaatikateadmisi ning lahendab jõukohaseid probleemsituatsioone teistes õppeainetes ja igapäevaelus.

7. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 7. klassis

- Omandab loendamise, võrdlemise, lahendamise ja mõõtmise oskuse.
- Teab mõõtühikutevahelisi seoseid.
- Saab aru tööjuhenditest ja suudab töötada iseseisvalt.
- Oskab kasutada skeeme, näiteid ning luua seoseid.
- Lahendab liht- ja liittekstülesandeid.
- Kasutab õpitud matemaatilisi mõisteid õigesti.

Õppesisu- ja tegevused

arvude moodustamine, lugemine ja kirjutamine; arvude suurendamine ja vähendamine mingi arvu võrra või mingi arv korda.
arvude lugemine ja kirjutamine;

Õpitulemused

Järjestab naturaalarve suuliselt ja kirjalikult 100 000 piires.
Loeb ja kirjutab naturaalarve 100 000 piires.

arvu naabrid, arvude nimetamine kasvavas ja kahanevas järjekorras (10, 100, 1000 ja 10 000 kaupa).
 arvude kirjutamine järkude tabelisse ja tabelist välja, järguühikute arvu määramine.
 arvude võrdlemine.
 arvude kümnendsüsteem, iga järgu suurim ja väikseim arv. arvude esitamine järguühikute summana.
 arvude ümardamine tuhandeliteni.
 rooma numbrid xx– xxx.
 kirjalik liitmine ja lahutamine 100 000 piires (kõik variandid) järgu ületamiseta ja ületamisega. nimega arvude liitmine ja lahutamine kõigis raskusastmetes.
 suuline korrutamine ja jagamine üleminekuta ($1122 \cdot 4$; $8642 : 2$).
 kolme- ja neljakohalise arvu korrutamine ja jagamine kirjalikult ühekohalise arvuga üleminekuta ja üleminekuga.
 korrutamine ja jagamine täiskümnete ja täissadadega;
 kahekohalise arvu jagamine kahekohalisega 100 piires jäägita ja jäägiga ($36 : 12$; $49 : 22$);
 korrutamine kahekohalise arvuga (järgu ületamiseta ja ületamisega);
 jagamine kahekohalise arvuga üleminekuga teise järku (jäägita ja jäägiga). nimega arvude korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga.
 puuduva tehtekomponendi leidmine (neli aritmeetilist tehet).
 liitmis- ja lahutamistehete kontrollimine pöördtehtega. korrutamise ja jagamise kontrollimine pöördtehtega.
 tehete järjekord (kommutatiivsuse seadust kasutades), ümarsulud (kolme- ja neljatehtelistes avaldistes).
 liigmurru teisendamine segaarvuks ja segaarvu teisendamine liigmurruks.
 murru taandamine.
 murru korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga.
 terviku leidmine osa järgi.
 kümnendmurdude kirjalik liitmine ja lahutamine.
 kümnendmurru korrutamine ja jagamine 10, 100, 1000-ga. kümnendmurru korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga ja täiskümnetega.

Nimetab arve kasvavas ja kahanevas järjekorras 100 000 piires.
 Kirjutab arve klasside ja järkude tabelisse ja vastupidi 100 000 piires.
 Võrdleb arve 100 000 piires.
 Määrab järguühikute arvu ning üheliste, kümneliste, sajaliste, tuhandeliste ja kümnetuhandeliste arvu antud arvus 100 000 piires.
 Ümardab arve tuhandeliteni 100 000 piires.
 Kasutab rooma numbreid I–XXX daatumite lugemisel ja kirjutamisel.
 Liidab ja lahutab kirjalikult 100 000 piires.
 Korrutab ja jagab kirjalikult kahekohalise arvuga (toetudes algoritmile) 100 000 piires.
 Leiab puuduva tehtekomponendi kasutades nelja aritmeetilist tehet. Kontrollib nelja aritmeetilist tehet pöördtehtega.
 Määrab tehete järjekorra mitmetehtelistes avaldistes.
 Teisendab liigmurru segaarvuks ja segaarvu liigmurruks.
 Taandab murde.
 Korrutab ja jagab lihtmurdu ühekohalise arvuga.
 Leiab terviku tema osa järgi.
 Liidab ja lahutab kümnendmurde.
 Korrutab ja jagab kümnendmurde 10, 100, 1000-ga, ühekohalise arvuga ja täiskümnetega.
 Kasutab arvutamisel pikkus-, raskus-, mahu-, aja- ja rahaühikute seoseid ja suhteid.
 Arvutab hulknurga übermõõdu mõõtmisel saadud või etteantud andmetega.

pikkusühikud kilomeeter (km), meeter (m), detsimeeter (dm), sentimeeter (cm), millimeeter (mm); raskusühikud tonn (t), tsentner (ts), kilogramm (kg), gramm (g); mahuühikud liiter (l), detsiliiter (dl), milliliiter (ml); ajaühikud sajand, aasta, kuu, nädal, ööpäev, tund, minut, sekund; rahaühikud euro, sent.

hulknurk. hulknurga külgede pikkuste mõõtmine.

hulknurga (kolm-, neli-, viis-, kuusnurk) ümbermõõt (p). sümmeetria; sümmeetria telg, telgsümmeetrilised kujundid.

liitülesanded (kahe- ja kolmetehtelised): aritmeetilise keskmise arvutamine.

lihtülesanded: kümnendmurruna väljendatud osa leidmine arvust; sündmuste alguse, lõpu ja kestuse määramine.

terviku leidmine tema osa järgi; ühesuunalise sirgjoonelise liikumise leidmine.

kahetehteliste tekstülesannete kirjalik vormistamine toetudes lahendusplaanile, selgituse kirjutamine avaldise väärtuse juurde (küsimust ei kirjutata): $364 \text{ km} + 428 \text{ km} = 792 \text{ km}$ läbiti kahe päevaga.

kolmetehtelised ülesanded: lihtülesannete ühendamine kolmetehteliseks ülesandeks; andmete väljatoomine, vormistamine skeemina, lahendusplaani koostamine ja lahendamine ühistööna (õpetaja suunavatele küsimustele toetudes).

Leiab aritmeetilist keskmist.

Teab tekstülesannete kirjaliku vormistamise nõudeid ja lahenduse otsimise võtteid.

Lahendab liht- ja liitülesandeid õpetaja osalise abiga.

8. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 8. klassis

- Omandab põhiliste mõõtühikute kasutamise ja teisendamise oskuse.
- Omab kujutlust pindalaühikutest ning lahendab joonise või skeemi abil geomeetrilisi ülesandeid.
- Saab aru lihtsamatest kirjalikest tööjuhenditest iseseisva töö käigus.
- Kasutab nelja aritmeetilist tehet, oskab määrata tehete järjekorda.
- Teab rooma numbreid I–XXXV.
- Mõistab, et elus ettetulevaid probleemsituatsioone saab lahendada matemaatika abil.

Õppesisu- ja tegevused

arvude moodustamine, lugemine ja kirjutamine;
arvude nimetamine kasvavas ja kahanevas järjekorras.
arvu naabrid.
arvude kirjutamine järkude tabelisse ja tabelist välja.
arvu esitamine järguühikute summana.
arvu koostamine antud järguühikutest.
järgu väikseima ja suurima arvu nimetamine.
arvude võrdlemine, suurendamine ja vähendamine mingi arvu võrra või mingi arv korda.
rooma numbrid i–xxxv.
kirjalik liitmine ja lahutamine 1 000 000 piires (üleminekuta ja üleminekuga).
liitmis- ja lahutamistehete õigsuse kontrollimine pöördtehetega. tehete järjekord nelja- ja viietehtelistes ülesannetes.
ümarsulud.
kirjalik korrutamine ja jagamine ühe- ja kahekohalise arvuga.
kirjalik korrutamine ja jagamine täiskümnete ja -sadadega.
kirjaliku korrutamise- ja jagamistehte kontrollimine pöördtehetega.
tundmatu tehtekomponendi leidmine (neli aritmeetilist tehet). ühenimeliste murdude liitmine ja lahutamine.
segaarvude liitmine ja lahutamine.

Õpitulemused

Järjestab naturaalarve 1 000 000 piires suuliselt ja kirjalikult.
Loeb, kirjutab, nimetab arve kasvavas ja kahanevas järjekorras 1 000 000 piires.
Esitab arvu järkarvude summana ja vastupidi.
Võrdleb arve 1 000 000 piires.
Ümardab arve etteantud järguni (1 000 000 piires).
Teab rooma numbreid I–XXXV.
Liidab, lahutab, korrutab, jagab ühe- ja kahekohalise arvuga 1000 000 piires.
Liidab ja lahutab ühenimelisi murde ja segaarve.
Korrutab ja jagab murde naturaalarvuga.
Liidab ja lahutab kümnendmurde.
Korrutab ja jagab kümnendmurde ühe- ja kahekohalise naturaalarvuga.
Leiab aritmeetilist keskmist.
Leiab tervikut osa järgi (nt ühe eseme hinna järgi mitme sama eseme maksumuse).
Kasutab arvutamisel pikkus-, raskus-, mahu-, aja- ja rahaühikute seoseid ja suhteid.

ühenimeliste murdude korrutamine ja jagamine naturaalarvuga. terviku leidmine osa järgi
 kümnendmurdude liitmine ja lahutamine kõigis raskusastmetes. kümnendmurdude korrutamine ja jagamine ühe- ja kahekohalise naturaalarvuga.
 aritmeetiline keskmine.
 pikkusühikud: kilomeeter, meeter, detsimeeter, sentimeeter, millimeeter;
 raskusühikud: tonn, tsentner, kilogramm, gramm;
 mahuühikud: liiter, detsiliiter (dl), milliliiter (ml); ajaühikud: sajand, aasta, kuu, nädal, ööpäev, tund, minut, sekund; rahaühikud: kroon, sent.
 mitmenimelise arvu väljendamine kümnendmurruna ja vastupidi ($4\text{ m } 55\text{ cm} = 4,55\text{ m}$; $7,352\text{ kg} = 7\text{ kg } 352\text{ g}$).
 nimega arvude liitmine, lahutamine, korrutamine ja jagamine ühe- ja kahekohalise arvuga kõigis raskusastmetes.
 pindalaühikud ruutmillimeeter (mm^2), ruutsentimeeter (cm^2), ruutdetsimeeter (dm^2), ruutmeeter (m^2), ruutkilomeeter (km^2), aar (a), hektar (ha); nimetamine, märkimine, teisendamine.
 geomeetriliste kehade kuup, risttahukas, silinder, püramiid, kera nimetamine, leidmine ümbritsevast keskkonnast, eristamine, osade nimetamine. kuubi ja risttahuka pinnalaotuste vaatlemine ja võrdlemine.
 ruudu ja ristküliku külgede mõõtmine ja pindala arvutamine ($s = a \cdot a$; $s = a \cdot b$). telgsümmeetria.
 lihtülesanded: tegevuse kestvuse, lõppemise või algusaja arvutamine; kujundite pindala leidmine; sõltuvused: $\text{aeg} = \text{teepikkus} : \text{kiirus}$; $\text{kiirus} = \text{teepikkus} : \text{aeg}$; $\text{teepikkus} = \text{kiirus} \cdot \text{aeg}$.
 terviku leidmine ühe ja mitme osa järgi.
 kahe- ja kolmetehteliste tekstülesannete lahendamine lahendusplaani alusel; tekstülesande koostamine antud skeemi järgi.

Tunneb pindalaühikuid ruutmillimeeter, ruutsetimeeter, ruutdetsimeeter, ruutmeeter, ruutkilomeeter, aar ja hektar.
 Sooritab tehteid nimega arvudega (ka kümnendmurdudena väljendatult).
 Eristab geomeetrilisi kujundeid (ristkülikut ja ruutu) ning kehi (kuupi, risttahukat, silindrit, püramiidi ja kera).
 Valemite $S = a \cdot a$ ja $S = a \cdot b$ abil arvutab ruudu ja ristküliku pindala.
 Joonestab sümmeetriatelje suhtes sümmeetrilisi lõike, kolmnurki ja nelinurki.
 Arvestab tekstülesannete kirjaliku vormistamise nõudeid ja teab lahenduse otsingu võtteid.
 Lahendab ja koostab selgitava skeemi järgi kirjalikult kolmetehtelisi tekstülesandeid.

9. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 9. klassis

- Suudab kasutada õpitud matemaatilisi mõisteid ja nende rakendamist ülesannete lahendamisel.
- Omab eeldusi õpitud oskuste teadlikuks kasutamiseks elus.
- Oskab suunamisel otsida matemaatikaalast teavet.
- Oskab lugeda ja aru saada lihtsamatest diagrammidest ning antud andmete põhjal koostada ise diagramme.
- Oskab erinevaid arve ümardada.
- Omab kujutlust ruumaalast ja tunneb ruumaalaühikuid.
- Teab protsendi praktilist tähendust, väljendab neid kümnendmurruna ja vastupidi.
- Oskab leida protsenti arvust ja arvu protsendi järgi.
- Oskab teisendada harilikku murdu kümnendmurruks ja vastupidi. Teostab erinevaid tehteid nendega.
- Oskab kavandada oma tegevust lahenduse otsimiseks ja õige arvutamisevõtte valimiseks.

Õppesisu- ja tegevused

arvude lugemine ja kirjutamine

arvude naabrid

kasvav ja kahanev järjekord

rooma numbrid i-xxxv.

arvu esitamine järkarvude summana ja järguühikute kordsete summana.

arvu koostamine järguühikutest.

arvude võrdlemine. 3) võrdleb arve 1 000 000 piires;

ümardamine antud järguni.

kirjalik liitmine ja lahutamine üleminekuga

kirjalik korrutamine kahekohalise arvuga üleminekuta ja üleminekuga

kirjalik korrutamine ja jagamine nulliga lõppeva kolmekohalise arvuga ($3217 \cdot 350$; $884250 : 270$)

aritmeetilise keskmise leidmine.

aritmeetiliste tehete õigsuse kontrollimine pöördtehetega.

Õpitulemused

Loeb ja kirjutab arve 1 000 000 piires.

Eristab järguühikuid.

Võrdleb arve 1 000 000 piires.

Ümardab arve etteantud järguni (1 000 000 piires).

Liidab ja lahutab; korrutab ja jagab kahekohalise arvuga (1 000 000 piires).

Kontrolltehte (pöördtehte) tegemine vastuse õigsuse kontrollimiseks;

Ühe-, kahe-, kolme-, neljakohalised arvud; rooma numbrid I–XXX;

Kümnendmurd ja harilik murd, ümardamine;

Teisendamine;

Pikkus-, raskus-, mahu-, aja- ja rahaühikute tundmine;

Ümbermõõdu arvutamine valemi abil; pindala arvutamine valemi abil;

Ruutmillimeetri, ruutsentimeetri, ruutdetsimeetri,

Ruutkilomeetri, aara ja hektari tundmine;

Geomeetrilised kujundid, nende joonestamine;

Praktilised ülesanded (kujundite leidmine ümbritsevast keskkonnast);

Diagrammid: ring-, tulp-, joondigrammid, nende joonestamine.

puuduva tehtekomponendi leidmine (tundmatu liidetava, vähendatava ja vähendaja leidmine)
 tehete järjekord (nelja- ja viietehtelistes ülesannetes sh ümarsulud) aritmeetiliste tehete õigsuse kontrollimine kalkulaatori abil.
 sajandikosade märkimise kolm moodust: kümnendmurruna, hariliku murruna, protsendina.
 protsent. protsentide võrdlemine.
 protsendi väljendamine kümnendmurruna ning kümnendmurdude väljendamine protsendina.
 protsendi leidmine arvust.
 hariliku murru teisendamine kümnendmurruks ja vastupidi.
 lõplik ja lõpmatu kümnendmurd.
 kümnendmurru korrutamine ja jagamine kahekohalise arvuga.
 pikkusühikud: kilomeeter, meeter, detsimeeter, sentimeeter, millimeeter;
 pindalaühikud: ruutmillimeeter, ruutsentimeeter, ruutdetsimeeter, ruutmeeter, ruutkilomeeter, aar, hektar;
 raskusühikud: tonn, tsentner, kilogramm, gramm;
 mahuühikud: liiter, detsiliiter, milliliiter;
 ajaühikud: sajand, aasta, kuu, nädal, ööpäev, tund, minut, sekund;
 rahaühikud: euro, sent;
 ruumalaühikud kuupsentimeeter (cm³), kuupdetsimeeter (dm³), kuupmeeter (m³);
 ruumalaühikute teisendamine naaberühikuteks.
 arvu leidmine protsendi järgi.
 nimega arvude liitmine, lahutamine
 nimega arvude korrutamine ja jagamine nii ühe- kui kahekohalise arvuga
 ruumala arvutamise valem ($v = a \cdot a \cdot a$, $v = a \cdot b \cdot c$).

Kontrollib nelja aritmeetilise tehte õigsust vastava pöördtehtega.
 Leiab puuduva tehtekomponendi.
 Määrab tehete järjekorra nelja- ja viietehtelistes ülesannetes.
 Kasutab kalkulaatorit.
 Teab protsendi praktilist tähendust.
 Teisendab hariliku murru kümnendmurruks ja vastupidi.
 Korrutab ja jagab kümnendmurdu kahekohalise arvuga.
 Teab õpitud mõõtühikuid ja nendevahelisi seoseid.
 Väljendab protsente kümnendmurdudena ja vastupidi.
 Leiab protsenti arvust ja arvu protsendi järgi.
 Liidab, lahutab; korrutab ja jagab nimega arve kahekohalise arvuga (teisendamisega).
 Arvutab ruudu ja ristküliku ümbermõõdu ning pindala; arvutab kuubi ja risttahuka ruumala kas mõõtmisel saadud või etteantud andmete järgi.
 Loeb ring-, tulp- ja joondigramme.
 Lahendab probleemsituatsioonide põhjal kuni kolmetehtelisi tekstülesandeid.

kuubi ja risttahuka ruumala arvutamine (ruumala arvutamine elulise

materjali varal).

ring, sektor.

ring-, tulp- ja joondiagrammide tundmine, eristamine ja lugemine.

lihtülesanded: ühetehtelised tekstülesanded ruumala, pindala, ümbermõõdu, aritmeetilise keskmise ja protsendi leidmiseks.

liitülesanded: kolme- ja neljatehteliste tekstülesannete koostamine ja ahendamine.

6. AINEVALDKOND LOODUSAINED

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Loodusõpetuse õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) oskab nimetada Tapa piirkonna loodusobjekte (Valgejõgi, järved, lähimad looduskaitsealad) väärtustab keskkonnasäästlikku eluviisi kodukohas tunneb huvi looduse vastu nii kodukohas kui kaugemal; käitub looduses hoolivalt ja turvaliselt, teab looduskaitse põhimõtteid; oskab nimetada peamisi keskkonnaprobleeme Tapa piirkonnas.
- 2) vaatleb kodukoha loodusobjekte ja -nähtusi, teeb nende põhjal praktilisi töid ja esitab tulemusi;
- 3) tunneb ning kirjeldab loodusobjekte ja -nähtusi, mõistab elus- ja eluta keskkonna seoseid;
- 4) mõistab inimtegevuse mõju keskkonnale, väärtustab keskkonnasäästlikku eluviisi; teab Tapa piirkonna peamisi keskkonnaprobleeme.
- 5) leiab loodusteaduslikku teavet, kasutades tekste, plaane, kaarte ja mudeleid ning viies läbi vaatlusi ja katseid; sõnastab saadud teavet suuliselt ja kirjalikult.

6.1 LOODUSÕPETUS

7. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 7. klassis

- Kasutab õppetekste teabe kinnistamiseks, täpsustamiseks ja ülesannete täitmiseks.
- Kasutab teabe leidmiseks õpetaja abiga Eesti eri kaarte (füüsiline, administratiivne, loomastik/taimestik, kliima jne).
- Nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehachitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest.
- Teab, millest sõltuvad Eesti ilmastikutingimused.
- Põhjendab mulla ja selle kaitsmise vajadust.
- Nimetab Eesti peamisi põllumajandus- ja tööstusharusid ning valmistatavat toodangut.
- Kirjeldab keemiliste ainete mõju taimedele ja loomadele (väetamine, reostamine).
- Põhjendab loodusvarade säästliku kasutamise vajalikkust.

Õppesisu ja -tegevused

Eesti riik

- Eesti asend Euroopas; Eesti suurus, piirid, naaberriigid;
 - rahvaarv ja rahvuslik koosseis;
 - rahvastiku paiknemine;
 - linnad ja maa-asulad;
 - riigi haldusjaotus.
- Eesti ilmastik
- ilm, ilmastik, kliima;
 - Eesti asendi mõju kliimale;
 - ilmaelemendid: õhutemperatuur, tuul, pilvisus, sademed;
 - ilmavaatlused ja ilma ennustamine;
 - ilma mõju inimtegevusele;
 - äärmuslikud ilmaolud Eestis;
- Eesti pinnamood

- kodukoha ja Eesti pinnavormid ning pinnamood;
- suuremad kõrgustikud, tasandikud ja madalikud, Põhja-Eesti paekallas;
- mandrijää osa pinnamoe kujunemises.

Eesti loodusvarad

- Eesti loodusvarad, nende kasutamine ja kaitse;
- energiaallikadena kasutatavad loodusvarad;
- Eesti maavarad, nende kaevandamine ja kasutamine;
- kaevanduste ja karjäärade kasutamisega seotud keskkonnaprobleemid.

Eesti majandus

- peamised majandusharud Eestis (nt põllumajandus ja toiduainetetööstus, tööstus, teenindus, transport) ja vastavate majandusharudega seotud tegevused;
- tuntumad tööstus- ja teenindusettevõtted kodumaakonnas/ -asulas: asukoht, tegevusalad, ametid, toodang või teenus(ed);
- tuntumad tööstus- ja teenindusettevõtted Eestis.

Selgroogsed loomad Eestis

- loomade jaotamine selgrootuteks ja selgroogseteks; selgroogsete loomade rühmad;
- selgroogsete loomade peamised meeleorganid orienteerumiseks elukeskkonnas; juhtivate meelte sõltuvus loomade eluviisist;
- selgroogsete loomade seedeelundkonna eripära sõltuvalt toidust: hammaste ehitus, soolestiku pikkus ja toidu seedimise aeg;
- selgroogsete loomade erinevate rühmade hingamiselundite ehituse ja talitluse mitmekesisus: lõpused vees, kopsud õhkkeskkonnas elavatel organismidel, naha kaudu hingamine;
- püsi- ja kõigusoojaste loomade kehatemperatuuri muutused;
- paljunemine, looteline areng, sünnitus ja lootejärgne areng;
- järglaste eest hoolitsemine (toitmine, kaitsmine, õpetamine) erinevatel selgroogsetel loomadel.

Läänemeri

- Läänemere asend ja ümbritsevad riigid, suuremad lahed, väinad, saared, poolsaared; Läänemere rannik; Läänemere mõju ilmastikule;
- keskkonnatingimused Läänemeres;
- Läänemeri kui elukooslus; elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus;
- mere mõju inimtegevusele ja rannaasustuse kujunemisele;
- Läänemere reostumine ja kaitse;
- loomade püügi, jahi ning kaitsega seotud reeglid.

Jõed ja järved

- Eesti suuremad jõed ja järved;
- jõgi ja järv kui elukooslused; elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus;
- jõgede ja järvede tähtsus, kasutamine ning kaitse;
- kalakasvatus;
- loomade püügi, jahi ning kaitsega seotud reeglid.

Aed

- aed kui kooslus: köögiviljaaed, puuvilja- ja marjaaed, iluaed;
- aiavilja, kompost;
- elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus;
- bioloogiline ja keemiline tõrje aias;
- toataimed.

Põld

- põld kui kooslus;
- peamised Eestis kasvatatavad põllukultuurid;
- elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus;
- väetamine ja keemiline tõrje põllul (vajalikkus, ohud);
- mahepõllundus;
- inimtegevuse mõju mullale, mulla reostumine ja hävimine, mulla kaitse.

Niit

- niit kui Eesti liigirikkaim kooslus;
- looduslikud ja inimtekkelised niidud;
- elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus.

Mets, Eesti metsad

- nõmme-, palu-, laane- ja salumets;
- mets kui elukooslus;
- Eesti metsade peamised puuliigid;
- elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus;
- loomade püügi, jahi ning kaitsega seotud reeglid;

- metsade tähtsus ja kasutamine;
- metsade kaitse.

Soo

- soode paiknemine ja teke;
 - madalsoo ja raba;
 - elutingimused soos, soode elustik;
 - elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus;
 - soode tähtsus, turba kasutamine.
- Loodus- ja keskkonnakaitse Eestis
- inimese mõju keskkonnale;
 - looduskaitse Eestis: eri tasandid, kaitsealused objektid ja kaitsealad;
 - bioloogilise mitmekesisuse kaitse;
 - kodukoha looduskeskkonna muutumine inimtegevuse tagajärjel;
 - Nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehachitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest.
 - jäätmekäitlus;
 - säästev tarbimine (sh individuaalne loodussäästlik käitumine).

Õppekäigud

- Loodusprogrammides osalemine (muuseumid, RMK, KIK- projektid)
- Kooli ümbruse keskkonna eripärade ja pinnavormidega tutvumine
- Tehiskeskkonna mõju jälgimine loodusele kooli ümbruses.
- Veekogu

Õpitulemused

- Näitab Euroopa kaardil Eestit ja Eesti naaberriike.
- Iseloomustab Eestit (asend, naaberriigid, rahvastik jm) kaartidelt ja teatmeteosest leitud teabe põhjal.
- Teab Eesti asendi mõju kliimale.
- Teab ilmakaardi leppemärkide tähendusi.

- Võrdleb ilmakaardi järgi ilma (temperatuur, tuule suund, kiirus, pilvisus ja sademed) Eesti erinevates osades.
- Kirjeldab kaardi järgi oma kodumaakonna ja Eesti pinnamoodi, nimetades ning näidates pinnavorme kaardil.
- Nimetab Eestis leiduvaid taastuvaid ja taastumatuid loodusvarasid ning toob nende kasutamise kohta näiteid.
- Eristab graniiti, paekivi, põlevkivi, liiva, kruusa, savi ja turvast.
- Näitab Eesti kaardil maavarade tähtsamaid leiukohti.
- Põhjendab loodusvarade säästliku kasutamise vajalikkust, lähtudes seosest loodusvarad – tarbimine – jäätmed.
- Teab oma kodukoha suuremaid tööstus- ja teenindusettevõtteid, nende tegevusalasid.
- Toob näiteid erinevates elupaikades elavatest loomadest.
- Toob näiteid selgroogsete loomade erinevate meelte tähtsusest sõltuvalt nende elupaigast ja –viisist.
- Toob näiteid selgroogsete loomade hingamiselundite ehituse mitmekesisusest.
- Võrdleb kava ja näitvahendite toel selgroogsete loomade paljunemise ja arengu eripära
- Näitab kaardil Läänemere-äärseid riike ning suuremaid lahtesid, väinu, saari ja poolsaari (vajadusel abivahenditele toetudes).
- Koostab Läänemerele iseloomulikke toiduahelaid ja -võrgustikke (vajadusel abivahenditele toetudes).
- Iseloomustab Läänemere-äärset asustust ja inimtegevust õpitud piirkonna näitel (kava toel).
- Kirjeldab keemiliste ainete mõju taimedele ja loomadele (väetamine, reostamine).
- Selgitab Läänemere tähtsust ja kaitse vajadust.
- Nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest.
- Koostab jõe/järvele iseloomulikke toiduahelaid ja -võrgustikke (vajadusel abivahenditele toetudes).
- Kirjeldab inimtegevuse negatiivset mõju taimedele ja loomadele (reostamine) - selgitab jõgede ning järvede tähtsust ja kaitse vajadust.
- Põhjendab mulla ja selle kaitsmise vajadust.
- Kirjeldab keemiliste ainete mõju taimedele ja loomadele (väetamine, reostamine).
- Kirjeldab koduaia aastaringi
- Põhjendab mulla ja selle kaitsmise vajadust.
- Kirjeldab keemiliste ainete mõju taimedele ja loomadele (väetamine, reostamine).
- Nimetab Eestis kasvavaid põllukultuure
- Nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest.
- Koostab niidu kooslust iseloomustavaid toiduahelaid (vajadusel abivahenditele toetudes).
- Võrdleb pildi järgi erinevaid metsaliike.
- Teab Eesti metsade peamisi puuliike.

- Selgitab metsade tähtsust ja kaitse vajadust.
- Koostab metsakooslust iseloomustavaid toiduahelaid (vajadusel abivahenditele toetudes).
- Iseloomustab kaardi järgi soode paiknemist Eestis ja oma kodumaakonnas.
- Koostab soo kooslust iseloomustavaid toiduahelaid (vajadusel abivahenditele toetudes).
- Selgitab soode tähtsust ja kaitse vajadust.
- Kirjeldab inimtegevuse (tööstus, transport, olme) tagajärjel tekkinud saasteainete negatiivset mõju loodusele.
- Põhjendab loodusvarade säästliku kasutamise vajalikkust.
- Selgitab looduskaitse vajalikkust, toob näiteid kaitsealade, kaitsealuste liikide ja üksikobjektide kohta.
- Iseloomustab kaardi järgi kaitsealade paiknemist Eestis, sh oma kodukohas.
- Selgitab keskkonnakaitse vajalikkust.
- Põhjendab olmeprügi sortimise ja töötlemise vajadust ning sordib olmeprügi.
- Oskab seostada õpitut praktilise eluga.
- Oskab märgata ümbritsevat loodust, aastaaegade vaheldumisega seotud muutusi, neid kirjeldada.
- Teab, kuidas looduses toimib veeringe, mõistab puhta vee olulisust keskkonnahoius.
- Oskab nimetada erinevaid veekogusid ja selgitada nende tekkelugu.
- Märkab ja teab tehiskeskkonna mõju elusloodusele.

8. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 8. klassis

- Leiab teavet kaartidelt ja atlastest; näitab kaardil ja nimetab ning kannab õpitud objektid/piirkonnad kontuurkaardile.
- Iseloomustab kaardi abil loodusvööndite paiknemist, nimetab piirkonnale iseloomulikke taimi ja loomi, kirjeldab inimtegevust ja selle mõju piirkonna loodusele.
- Rühmitab elusorganisme erinevatel alustel, toob näiteid erinevate organismide omavahelistest seostest looduses.
- Eristab õpitud aineid/materjale ja kirjeldab nende omadusi; toob näiteid nende kasutamise kohta igapäevaelus.
- Viib läbi mõõtmisi, teisendab mõõtühikuid (õpitu piires).
- Nimetab eriliigilisi valgusallikaid ja selgitab nende olulisi tunnuseid.
- Kirjeldab joonise põhjal päikesesüsteemi ehitust.
- Mõistab, milliseid ohtusid kätkeb kiire liikumine.
- Kirjeldab kehade vastastikust mõju ja jõudude rakendumist ning toob nende kohta näiteid igapäevaelust.

Õppesisu ja -tegevused

Mõõtmine ja hindamine

- kehade suuruse (pikkuse, laiuse, paksuse jne) ja nende vaheliste kauguste hindamine;
- mõõtmine eri viisidel (käega seotud mõõtühikute, sammude jms ja mõõteriistade abil);
- mõõtühikute teisendamine.

Ained ja segud

- ained ja materjalid, nende omadused; ainete koosnemine osakekest;
- liht- ja liitained (nt vesinik, hapnik, süsinik, vesi, süsihappegaas) ning nende sümbolid;
- keemiline reaktsioon – uute ainete tekkeprotsess;
- puhas aine; ainete segu;
- segud ja lahused: õhk kui segu, segunevad ja mittesegunevad vedelikud;
- happed, alused ja soolad igapäevaelus, nende ohutu ja keskkonnasäästlik kasutamine;
- looduslikud happelised ained, happevihmad.

Liikumine ja jõud

- mehaaniline liikumine;
- ühtlane ja mitteühtlane liikumine;

- trajektoor;
- taevakehade liikumine: pöörlemine, tiirlemine;
- teepikkuse ja aja mõõtmine; mõõtühikute teisendamine;
- kiiruse mõõtmine ja arvutamine;
- jõud ja kehade liikumine, jõu mõõtmine;
- liikumine ja jõud looduses ja tehnikas.
- Viib läbi mõõtmisi, teisendab pikkusühikuid: km, m, cm, mm suuremast väiksemaks ja vastupidi.
- Hindab kehade mõõtmeid ja vahemaid.

Kehade vastastik mõju

- keha mass, massi mõõtmine, mõõtühikute teisendamine;
- raskus, raskusjõud;
- hõõrdumine, hõõrdejõud;
- kehade elastsus ja plastsus; deformeerimine, elastsusjõud;
- vastastikmõju esinemine looduses: päikesesüsteem, gravitatsioon.

Mehhaaniline töö ja energia

- töö;
- võimsus;
- energia, energia muunduvus ja jäävus, energia levimine lainena;
- lihtmehhanism, lihtmehhanismide kasutamine.

Valgus ja selle sirgjooneline levimine

- valgusallikas;
- Päike, tähed kui valgusallikad; galaktikad;
- astronoomia; maailmaruumi uurimise võimalused;
- valgus kui liitvalgus; spekter;
- valguse värvustega seotud nähtused looduses ja tehnikas, valguse sirgjooneline levimine, valguse kiirus, vari, varjutused.

Organismide rühmad

- taimed;
- õis-, paljasseemne-, sõnajalg- ja sammaltaimede ning vetikate välisehituse põhijooned;

- taimede osa looduses ja inimtegevuses;
- taimede uurimise ja kasvatamisega seotud elukutsed;
- õistaimede organid ja nende ülesanded;
- Viib läbi mõõtmisi, teisendab mõõtühikuid (õpitu piires).
- *Mõõdab keha massi, teisendab mõõtühikuid: kg→g ja vastupidi.*
- Toob näiteid kehade hõõrdumise kohta ja põhjendab, miks liikuvad kehad jäävad seisma.
- fotosüntees;
- õistaimede paljunemine ja levimisviisid;
- seemned; seente mitmekesisus (kübar-, hallitus- ja pärmseened); nende välisehituse põhijooned;
- toitumine surnud ja elusatest organismidest, parasitism ja sümbioos;
- inimeste ja taimede nakatumine seenhaigustesse ning selle vältimine;
- seente osa looduses ja inimtegevuses;
- samblikud, samblikud kui seente ja vetikate kooseluvorm, samblike osa looduses ning inimtegevuses.
- loomad, loomade jaotamine selgrootuteks ja selgroogseteks;
- Selgroogsete loomade rühmad;
- selgrootud loomad;
- usside, limuste, lülilalgsete peamised välistunnused (sh võrdlus selgroogsetega), levik ning tähtsus looduses ja inimese elus;
- selgrootute loomade hingamine;
- selgrootute loomade erinevad toiduhankimise viisid ja organid;
- usside, limuste ning lülilalgsete liit- ja lahksugulisus;
- paljunemise ja arengu eripära otsese, täismoondelise ning vaegmoondelise arenguga loomadel;
- inimese parasiidid;
- peremeesorganismi ja vaheperemehe vaheldumine usside arengus.

Maa gloobusel ja kaartidel

- Maa kujutamine gloobusel ja kaardil: poolkerad, ekvaator, poolused kaardivõrk;
- kaartide mitmekesisus (sh interaktiivsed kaardid);
- mõõtkava, vahemaade mõõtmine looduses ja kaardil;
- maailmameri ja selle osad;
- mandrid; suuremad riigid;
- ajavööndid.

Maakera loodusvööndid

- jäävöönd;
- tundra;
- parasvöötme okas- ja lehtmets, parasvöötme rohtla;
- vahemereline põõsastik ja mets;
- kõrb, savann, ekvatoriaalne vihmamets;
- kõrgusvööndilisus erinevates mäestikes;
- loodusvööndid ja nende paiknemine (iseloomustamine kaardi abil);
- looduskomponentide (kliima, muldade, taimkatte, loomastiku, veestiku, pinnamoe) vastastikused seosed;
- inimtegevus ja keskkonnaprobleemid erinevates loodusvööndites ning mäestikes.

Maavarad

- kivimid ja nende teke;
- maavarad Eestis ja Euroopas.

Tuntumad metallid

- metallimaakidest metallide sulatamine;
- metallid igapäevaelus, metallide iseloomulikud omadused;
- metallide sulamid igapäevaelus;
- metallid ja mittemetallid;
- metallide korrosioon (raua näitel).

Õppekäigud

- Loodusprogrammides osalemine (muuseumid, RMK, KIK- projektid)
- Erinevad loodusobjektid Lääne-Virumaal

Õpitulemused

- Viib läbi mõõtmisi, teisendab pikkusühikuid: km, m, cm, mm suuremast väiksemaks ja vastupidi.
- Hindab kehade mõõtmeid ja vahemaid.
- Kirjeldab õpitud ainete/materjalide omadusi; toob näiteid nende kasutamise kohta igapäevaelus.
- Kirjeldab lahuse valmistamist.
- Toob näiteid tuntumate hapete, aluste ja soolade kasutamisest igapäevaelust.

- Toob näiteid igapäevaelus (nt toiduvalmistamisel) kasutatavatest puhastest ainetest ja segudest.
- Viib läbi mõõtmisi, teisendab mõõtühikuid (õpitu piires).
- Mõistab, milliseid ohtusid kätkeb kiire liikumine.
- Mõõdab keha poolt läbitud teepikkust ja liikumise aega.
- *Nimetab kiiruse mõõteriista; teisendab õpetaja abiga kiiruse ühikuid ($\text{km/h} \rightarrow \text{m/s}$).*
- Kirjeldab öö ja päeva vaheldumise katset ja seostab katset päikese ja maaga.
- Kirjeldab (näitab katsega) kuu tiirlemist ümber maa (tiirlemisel on kuu kogu aja pööratud ühe poolega maa poole).
- Viib läbi mõõtmisi, teisendab mõõtühikuid (õpitu piires).
- *Mõõdab keha massi, teisendab mõõtühikuid: $\text{kg} \rightarrow \text{g}$ ja vastupidi.*
- Toob näiteid kehade hõõrdumise kohta ja põhjendab, miks liikuvad kehad jäävad seisma.
- Toob näiteid elastsetest ja plastsetest kehadest.
- Mõõdab jõudu.
- Kirjeldab joonise põhjal päikesesüsteemi ehitust.
- Kirjeldab kehade vastastikust mõju ja jõudude rakendumist ning toob nende kohta näiteid igapäevaelust.
- Kirjeldab õpetaja toel kahe keha vastastikmõju.
- Kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus.
- Toob näiteid mehaanilise töö tegemisest.
- Toob näiteid olmes kasutatavatest lihtmehhanismidest.
- Nimetab eriliigilisi valgusallikaid ja selgitab nende olulisi tunnuseid.
- Valib eluruumi sobiva valgusallika ja põhjendab oma valikut.
- Teab, et päike on täht.
- Loetleb spektri värvusi.
- Rühmitab elusorganisme erinevatel alustel, toob näiteid erinevate organismide omavahelistest seostest looduses.
- Võrdleb abivahendite toel eri taimerühmadele iseloomulikku välisehitust.
- Selgitab õpetaja abiga taimede osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid.
- Selgitab õpetaja abiga seente ja samblike osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid.
- Selgitab õpetaja abiga selgrootute loomade osa looduses ja inimeste elus ning toob selle kohta näiteid.
- Väärtustab taimi, seeni, samblikke ja selgrootuid loomi eluslooduse oluliste osadena.
- Leiab teavet kaartidelt ja atlastest.
- Näitab kaardil ja nimetab õpitud objekte ja piirkondi, kannab need kontuurkaardile.
- Mõõdab vahemaid looduses sammude ja/või mõõtmisvahendite abil.

- Mõõdab vahemaid kaardil mõõtkava abil.
- Määrab ajavööndite kaardi abil kellaaja erinevuse maakera eri kohtades.
- Leiab teavet kaartidelt ja atlastest; näitab kaardil ja nimetab ning kannab õpitud objektid/piirkonnad kontuurkaardile.
- Iseloomustab kaardi abil loodusvööndite paiknemist, nimetab piirkonnale iseloomulikke taimi ja loomi, kirjeldab inimtegevust ja selle mõju piirkonna loodusele.
- Leiab teavet kaartidelt ja atlastest; näitab kaardil ja nimetab ning kannab õpitud objektid/piirkonnad kontuurkaardile.
- Tunneb looduses ja pildil ära ning iseloomustab liiva, kruusa, savi, graniidi, liivakivi, lubjakivi, põlevkivi ja kivisöe.
- Toob näiteid õpitud maavarade kasutamise kohta
- Toob näiteid metallide ja nende sulamite kasutamise kohta igapäevaelus.
- Oskab seostada õpitut praktilise eluga.
- Märkab ja teab tehiskeskkonna mõju elusloodusele.
- Tunneb ja oskab nimetada Eesti olulisemaid loodus- ja maavarasid, teab nende kasutusvõimalusi.

9. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 9. klassis

- Iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi (plaani toel) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta; esitab teavet kaasõpilastele.
- Eristab ja nimetab joonisele/mudelile toetudes inimkeha elundeid-elundkondi ning kirjeldab nende funktsioone.
- Teab ja väärtustab tervisliku eluviisi põhimõtteid.
- Demonstreerib õpitu olukorras peamisi esmaabivõtteid.
- Kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus.
- Kirjeldab olmes kasutatavate lihtsa tööpõhimõttega seadmete toimimist, käsitleb ohutult olmes kasutatavaid mõõteriistu.
- Toob näiteid õpitud ainete/materjalide kasutusvõimaluste kohta igapäevaelus; mõistab tuntumate olmekemikaalide ohtlikkust ning järgib neid kasutades ohutusnõudeid.
- Toob näiteid elektritarvitite kasutamise kohta igapäevaelus, selgitab kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid;
- Mõistab elukeskkonda säästva suhtumise vajalikkust; kirjeldab keskkonna säästmise võimalusi.
- Põhjendab loodusvarade säästliku kasutamise vajalikkust.

Õppesisu ja -tegevused

Inimese organism

Luud ja lihased

- luustiku osad, luustiku ja lihaste talitluse põhiülesanded;
 - treeningu mõju tugi- ja liikumiselundkonnale;
 - esmaabi luumurdude, lihasevenituste ja rebendite korral.
- Rakud, koed, elundid
- rakud: üherakulised ja hulkraksed elusolendid;
 - inimese rakud, koed ja elundid;
 - elundkondade põhiülesanded;
 - naha ehitus ja ülesanded, hügieeninõuded naha hooldamisel.

Vereringe

- südame ehitus ja talitus;
- veri, vere liikumine organismis, vere osa organismi immuunsüsteemis;

- immuunsuse kujunemine: lühi- ja pikaajaline immuunsus;
- immuunsüsteemi ja vaktsineerimise osa bakter- ja viirushaiguste vältimisel;
- immuunsüsteemi häired, allergia, aids;
- treeningu mõju vereringeelundkonnale;
- inimese sagedasemad südame- ja veresoonkonnahaigused, nende tekkepõhjused;
- esmaabi.

Seedimine ja eritamine

- inimese seede-elundkonna ehitus ja talitus;
- organismi energiavajadust mõjutavad tegurid;
- tervislik toitumine, üle- ja alakaalulisuse põhjused ning tagajärjed;
- neerude üldine tööpõhimõte;
- kopsude, naha ja soolestiku eritamisülesanne.

Hingamine

- inimese hingamiselundkonna ehitus ja talitus;
- treeningu mõju hingamiselundkonnale;
- hingamiselundkonna levinumad haigused ning nende ärahoidmine;
- esmaabi: kunstlik hingamine.

Paljunemine ja areng

- mehe ja naise suguelundkonna ehituse ning talitluse võrdlus;
- muna- ja seemnerakkude küpsemine;
- suguelundkonna tervishoid, suguhaiguste levik, haigestumise vältimise võimalused;
- munaraku viljastumine, loote areng, raseduse kulg ja sünnitus;
- pere planeerimine, abordiga kaasnevad riskid;
- inimorganismi talitluslikud muutused sünnist surmani.

Talitluste regulatsioon.

- närvisüsteemi ehitus ning ülesanded, tervishoid;
- refleksikaare ehitus ja talitus (arvutimudeli abil);
- peamiste sisenõrenäärmete toodetavate hormoonide ülesanded;

- elundkondade koostöö inimese terviklikkuse tagamisel;
- närvisüsteemi ja hormoonide osa elundkondade talitluste regulatsioonis.

Infovahetus väliskeskkonnaga

- silma ehitus ja talitus;
- nägemishäirete vältimine ja korrigeerimine;
- kõrvade ehituse seos kuulmis- ja tasakaalumeelega;
- kuulmishäirete vältimine ja korrigeerimine;
- haistmis- ja maitsmismeelega seotud organite ehituse ja talitluse seosed.

Valguse peegeldumine ja murdumine

- valguse peegeldumise nähtus; peegeldumine peegel- ja mattpinnalt;
- esemete nägemine;
- kuu faaside teke;
- tasapeeglite, kumer- ja nõguspeeglite kasutamine;
- valguse murdumise nähtus;
- prisma, kumer ja nõgus lääts; nende kasutamine optilistes seadmetes (luup, binokkel, fotoaparaat, mikroskoop jms);
- kaug- ja lühinägelikkus, prillid;
- kehade värvus;
- valguse neeldumine, valgusfilter.

Võnkumine ja laine

- võnkumine; võnkumise amplituud, periood, sagedus;
- võnkumise levimine – laine;
- heli, heli kiirus, võnkesageduse ja heli kõrguse seos;
- heli valjus;
- elusorganismide hääleaparaat;
- abiteenused (hambaravi, logopeed);
- müra ja mürakaitse;
- võnkumiste avaldumine looduses ja rakendamine tehnikas.

Rõhumisjõud

- rõhk, õhurõhk; manomeeter, baromeeter;
- üleslükkejõud;
- kehade ujumine;
- rõhu avaldumine looduses ja arvestamine tehnikas.

Keemia igapäevaelus

- toiduainete koostis;
- eluks vajalikud süsinikuühendid (sahhariidid, rasvad, valgud), nende roll organismis;
- kütused;
- tarbekeemia saadused, plastid ja kiudained;
- olmekemikaalide kasutamise ohutusnõuded;
- keemia ja elukeskkond.

Maailm

- mandrid, maailmajaod;
- suuremad riigid, pealinnad maailma poliitilisel kaardil: asukoht, geograafilised koordinaadid;
- erinevad rassid ja rahvad.

Rahvastik, asustus.

- Eesti ja Euroopa rahvaarv ja selle muutumine;
- rahvastiku soolis-vanuseline koosseis ja rahvastiku vananemisega kaasnevad probleemid;
- ränded ja nende põhjused;
- rahvuslik koosseis;
- rahvastiku paiknemine;
- linnastumise põhjused, linnastumisega kaasnevad majanduslikud, sotsiaalsed ja keskkonnaprobleemid.

Majandus

- Euroopa ja Eesti majandusressursid, tööstusharud;
- Eesti energiamajandus, põlevkivi kasutamine (elektri tootmine ja transportimine kasutajateni) ja keskkonnaprobleemid;
- Euroopa energiamajandus ja energiaprobleemid.
- energiaallikad (sh alternatiivenergia), nende kasutamise eelised ja puudused.

Õppekäigud

- Loodusprogrammides osalemine (muuseumid, RMK, KIK- projektid)
- Tehiskeskkonna mõju jälgimine loodusele kooli ümbruses.

Õpitulemused

- Nimetab joonisel/mudelil inimese skeleti peamisi luid ja lihaseid.
- Selgitab luude ja lihaste ülesandeid.
- Peab tähtsaks enda tervislikku treenimist.
- Selgitab ja/või demonstreerib esmaabivõtteid luumurdude, lihasevenituste ja rebendite korral.
- Selgitab raku olemust ja elundite moodustumist rakkudest.
- Selgitab naha ülesandeid.
- Teab ja väärtustab naha tervishoiuga seotud tervislikku eluviisi
- Selgitab jooniste ja skeemide alusel vereringeelundkonna talitlust.
- Teab ja väärtustab HIV-iga nakatumist vältivaid tervislikke eluviise.
- Teab ja väärtustab südant, vereringeelundkonda ja immuunsüsteemi tugevdavat ning säästvat eluviisi.
- Selgitab ja/või demonstreerib esmaabivõtteid verejooksude korral.
- Selgitab seedeelundkonna ehituse jooniste/skeemide alusel toidu seedimist ja toitainete imendumist.
- Selgitab neerude, kopsude, naha ja soolestiku osa jääkainete eritamisel.
- Teab tervisliku toitumise põhimõtteid.
- Selgitab hingamiselundkonna jooniste/skeemide alusel hingamise olemust.
- Teab hingamiselundite levinumate haiguste tekkepõhjusi ja haiguste vältimise võimalusi.
- Demonstreerib kunstliku hingamise võtteid.
- Suhtub vastutustundlikult oma hingamiselundkonna tervisesse.
- Võrdleb jooniste alusel naise ja mehe suguelundkonna ehitust ning talitlust.
- Selgitab sagedasemate suguhaiguste levimise viise ja neisse haigestumise vältimise võimalusi.
- Väärtustab ennast ja teisi säästvat seksuaalelu.
- Teab erinevate rasestumisvastaseid meetodeid ja hindab nende sobivust raseduse vältimiseks.
- Selgitab närvisüsteemi põhiülesandeid.
- Suhtub kriitiliselt närvisüsteemi kahjustavate ainete tarbimisse.
- Selgitab jooniste/mudelite toel erinevate meeltega seotud organite ehitust ning talitlust.
- Teab ja väärtustab meeleeelundeid säästva eluviisi põhimõtteid.
- Kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus.

- Kirjeldab katse toel valguse peegeldumist peegelpinnalt ja mattpinnalt.
- Põhjustab katse toel kuu faase.
- Kirjeldab katse toel valguse murdumist prisma või läätses.
- Nimetab erineva kujuga peeglite kasutusvaldkondi.
- Nimetab läätsede kasutusvaldkondi.
- Teeb õpetaja toel katseliselt kindlaks, kas antud prillid on pluss (läätsedega) klaasidega või miinus (läätsedega) klaasidega.
- Teeb õpetaja toel katseliselt kindlaks, milliseid värvilisi valgusi antud valgusfilter läbi laseb.
- Kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus.
- Toob võnkuvate kehade kohta näiteid.
- Võrdleb õpetaja toel kehade võnkumisi, kasutades amplituudi, perioodi ning sageduse mõisteid.
- Toob heliallikate näiteid.
- Teab, et väga valju muusika kuulamine kahjustab kuulmist.
- Kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus.
- Kirjeldab rõhu muutmise võimalusi.
- Toob näiteid ujuvate kehade kohta.
- Mõistab elukeskkonda säästva suhtumise vajalikkust.
- Mõistab toitainete olulisust keha tervisele.
- Toob näiteid õpitud ainete/materjalide kasutusvõimaluste kohta igapäevaelus; mõistab tuntumate olmekemikaalide ohtlikkust ning järgib neid kasutades ohutusnõudeid.
- Iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi (kava abil) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta; esitab teavet kaasõpilastele.
- Iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi (kava abil) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta; esitab teavet kaasõpilastele.
- Iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi (kava abil) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vahelist ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta; esitab teavet kaasõpilastele.
- Toob näiteid elektritarvitite kasutamise kohta igapäevaelus, selgitab kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid.
- Mõistab elukeskkonda säästva suhtumise vajalikkust; kirjeldab keskkonna säästmise võimalusi.
- Oskab seostada õpitut praktilise eluga.
- Oskab kirjeldada Eesti loodust tervikuna, välja tuua Eesti looduse omapära ja võimalused, võrreldes maailma loodusega.
- Märkab ja teab tehiskeskkonna mõju elusloodusele.

7. AINEVALDKOND SOTSIAALAINED

7.1 AJALUGU

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Ajalooõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb huvi mineviku vastu; teab, et minevik on olnud muutuv ja väga mitmekesine;
- 2) teab ja väärtustab Tapa piirkonnaga seotud ajaloolisi kohti; on külastanud mõnd kodukohaga seotud muuseumi ja/või ajaloolist kohta;
- 3) omab üldist ettekujutust Eesti ajaloost ja sellega seoses üldjoontes kogu maailma ajaloost;
- 4) kirjeldab abivahendite toel olulisi ajaloosündmusi, inimeste eluviisi ja tegevusalasid õpitud ajastutel;
- 5) teab, et maailmas toimunud sündmused on otseselt või kaudselt mõjutanud nii Eestis kui ka mujal Euroopas toimunud sündmusi; teab, et poliitikal on suur roll maailma riikide omavahelistes suhetes;
- 6) nimetab oma põhiõigusi ning kohustusi Eesti Vabariigi kodanikuna, kirjeldab Eesti riigi valitsemiskorda;
- 7) teab ja väärtustab kombeid ning traditsioone oma kultuuris; väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning määratleb end oma rahva liikmena;
- 8) leiab infot eri teabeallikatest, oskab hinnata erinevate teabeallikate usaldusväärsust.

7. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 7. klassis

- Nimetab tähtsamat muinasajast ja selle perioodidest (kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg).
- Nimetab vanaaja olulisemaid kultuurisaavutusi.
- Selgitab üldisi fakte Eestist ja tema naabermaadest muinas- ning keskajal.
- Kirjeldab kõige üldisemal kujul keskaja olemust.
- Väärtustab vabadust.
- Nimetab keskaja tähtsamaid leiutisi ja maadeavastusi.

Õppesisu ja –tegevused

- muinasaeg
- eestlaste muistne vabadusvõitlus;
- muinasaeg Eestis;
- vanaaeg;
- keskaeg ja feodaalkord;
- eestlased võõra võimu all;
- leiutised ja maadeavastused.

Õppekäigud:

- ajaloomuuseumi külastamine
- matk kodukohas, mälestiste külastamine

Õpitulemused

- Kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid.
- Kirjeldab eestlaste eluolu muinasajal.
- Nimetab vanaaja kõrgkultuuride saavutusi.
- Iseloomustab üldjoontes keskaega ja feodaalkorda.
- Kirjeldab eestlaste muistse vabadusvõitluse põhjusi, sündmusi ja tagajärgi.
- Kirjeldab eestlaste elus toimunud muutusi pärast maa vallutamist.
- Mõistab leiutiste ja maadeavastuste tähtsust.
- Seostab teoreetilist ajalookäsitlust paikkonna ajalooga.

8. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 8. klassis

- Selgitab üldisi fakte uusaja sündmustest ja inimeste eluolust Eestis kuni I maailmasõja lõpuni.
- Iseloomustab rahvuslikku liikumist Eestis.
- Teab Eesti talurahva vaimuelu ja kultuuri, rahvuslikku ärkamisaega, ärkamisaja tähtsamaid tegelasi.
- Teab, et Euroopas toimunud sündmused on oluliselt mõjutanud Eesti ajalugu.
- Teab ja väärtustab kombeid ja traditsioone oma kultuuris.
- Kirjeldab Eesti iseseisvumist.

Õppesisu ja -tegevused

- maailm uusajal;
- Eesti Vene tsaaririigi koosseisus;
- eesti talurahva elu;
- rahvuslik ärkamisaeg;
- tööstuse areng;
- venestamisaeg;
- Eesti ja maailm I maailmasõja eel;
- esimene maailmasõda ja selle tagajärjed;
- Eestist saab iseseisev riik;

Õppekäigud:

- Muuseumi, ajaloomälestiste külastamine
- matk kodukohas

Õpitulemused

- Nimetab Euroopa ja maailma uusaja tähtsamaid sündmusi, mis on mõjutanud Eesti ajalugu (Inglise ja Prantsusmaa revolutsioonid, USA tekkimine jms).
- Tunneb Eesti ajalugu Vene tsaaririigi koosseisus XIX sajandil;
- põhjendab pärisorjuse kaotamist.
- Kirjeldab talurahva elu XIX ja XX sajandi alguses.
- Kirjeldab ärkamisaja tähtsamaid sündmusi ja isikute tegevusi.

- Nimetab esimesed vabrikud ja raudteed Eestis.
- Kirjeldab rahvuslikku liikumist venestamisajal.
- Kirjeldab olulisemaid muutusi Eestis ja maailmas I maailmasõja eel ja ajal (1905. ja 1917. a Vene revolutsioonid, võidurelvastumine, leiutised).
- Nimetab I maailmasõja põhjusi ja tagajärgi.
- Kirjeldab, kuidas Eestist sai iseseisev riik.
- Seostab teoreetilist ajalookäsitlust Eesti ajalooga

9. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 9. klassis

- Tunneb huvi Eesti riigi mineviku vastu.
- Teab, et maailmas toimunud sündmused on otseselt või kaudselt mõjutanud nii Eestis kui ka mujal Euroopas toimunud sündmusi.
- Omab üldist ettekujutust Eesti ajaloost ja sellega seoses üldjoontes kogu maailma ajaloost;
- Mõistab, et eri ajastute kultuuri-, teaduse- ja tehnikasaavutused on olnud edasiviivaks jõuks riikide (ka Eesti) arengus;
- Teab, et poliitikal on suur roll maailma riikide omavahelistes suhetes;
- Nimetab oma põhiõigusi ning kohustusi Eesti Vabariigi kodanikuna;
- Kirjeldab Eesti riigi valitsemiskorda;
- Väärtustab oma kodumaad ning Eesti Vabariigi kodanikuks olemist.

Õppesisu ja -tegevused

- Eesti Vabadussõda;
- Eesti Vabariik 1918-1940 (sise- ja välispoliitika; tööstus, põllumajandus, kultuur ja haridus);
- maailm kahe maailmasõja vahel;
- iseseisvuse kaotamine;
- Eesti II maailmasõjas;
- Eesti ja muu maailm pärast II maailmasõda;
- Eesti taasiseseisvumine;
- Eesti riigi valitsemine ja demokraatia;
- kodanike põhiõigused ja kohustused;
- muuseumide, ajaloo seotud paikade ja mälestiste külastamine.

Õppekäigud:

- muuseumi, ajaloo seotud paikade ja mälestiste külastamine

Õpitulemused

- Nimetab Vabadussõja puhkemise põhjusi, kirjeldab
- Vabadussõja kulgu, selgitab Tartu rahu tulemusi ja tähtsust.
- Kirjeldab vabariigi arengut aastatel 1918-1940.
- Kirjeldab maailma arengut Saksamaa ja NL näitel.

- Teab, kuidas Eesti kaotas oma iseseisvuse.
- Nimetab II maailmasõja tagajärgi Eestile ja eestlastele.
- Omab ettekujutust Eesti ja muu maailma arengutest pärast II maailmasõda.
- Teab, kuidas Eesti taasiseseisvus.
- Teab oma põhiõigusi ja kohustusi.
- Seostab teoreetilist ajalookäsitlust Eesti ajalooga.

7.2 INIMESEÕPETUS

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Inimeseõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb oma keha ning mõistab inimese kasvamise ja arenemisega seotud muutusi ning vastutust (nt seksuaalsuse olemus ja sellega seotud vastutus, töövõime jne);
- 2) hoiab oma tervist, järgides tervislikku eluviisi, käitub nii, et ei sea ohtu enda, teiste inimeste ega keskkonna turvalisust;
- 3) märkab ja mõistab kaaslaste ning iseenda emotsionaalseid seisundeid, käitumisviise; oskab neid hinnata ja nendega toime tulla;
- 4) hoiab puhtust ja korda; orienteerub eluasemega seotud küsimustes, omandab teadmised ja oskused majandamiseks, koduse elu korraldamiseks;
- 5) suudab täiskasvanu suunamisel eristada ning teadvustada oma oskusi ja võimeid, otsib erinevatest teabeallikatest võimetekohaseid jätkuõppevõimalusi ja teeb enda jaoks optimaalseid valikuid;
- 6) tunneb huvi ümbritseva ühiskonnaelu vastu;
- 7) tunneb olmesuhtlemiseks vajalikke kodanikuõigusi ja -kohustusi, järgib sotsiaalseid nõudeid ja käitumisetiketti.

7. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 7. klassis

- Täiendatakse õppetegevuse käigus jätkuvalt õpilaste sotsiaalseid suhtlemis- ja käitumisoskusi.
- Oma ja kaaslaste tegevuse kohta tagasiside andmisel suurendatakse õpilaste verbaalset aktiivsust, kujundatakse avaliku esinemise esmaseid oskusi: toimub individuaal- ja rühmatööde tulemuste esitlemine, kommenteeritakse ja hinnatakse iseenda ning kaaslaste tegevus-, käitumis- ja suhtlusakte. Üksikute aktide hindamiselt jõutakse tervikuni; õpilasi juhatakse leidma seoseid tegevus-, suhtlus- ja käitumisakti komponentide vahel, tegema järeldusi. Praktiliste ja tekstis kirjeldatud situatsioonide analüüsil pööratakse tähelepanu nendes osalejate strateegiatele, motiividele ja kavatsustele; olukordade tingimustele, tulemustele ja tagajärgedele.
- Õpetatakse leidma situatsioonidele alternatiivseid lahendeid ning esitama soovitusi kaaslastele.
- Suhtlemis- ja terviseetemade käsitlemisel pööratakse tähelepanu õpilaste arengulistele muutustele organismis ja käitumises (suhtlemine ja käitumine vastassugupoolega, noormehe ja neiu rollid eri situatsioonides jms) ning vaimsele ja sotsiaalsele tervisekasvatusele (eneseanalüüs ja positiivne mõtlemine; nõustamis- ja abivõimalused jms).
- Alustatakse ettevalmistust iseseisvaks majandamiseks, teadliku ja säästliku tarbija kujunemiseks. Võrreldakse teenuseid–kaupu (otstarve, hind, vajadus, pakendiinfo jms), õpitakse eristama ja arvestama oma soove ning võimalusi, planeerima oma tegevusi.

- Õppetegevuses kasutatavatest aktiivõppemeetoditest domineerivad eetilise sõnumiga palade lugemine ning analüüs ja praktilised tegevused (rühmatööd, rollimängud jms).
- Tegevustes luuakse probleemsituatsioone, otsitakse neile lahendusi. Inimeseõpetuse temaatika ja õpilaste oskused võimaldavad sel perioodil rohkem kasutada IKT-vahendeid.

Õppesisu ja –tegevused

Suhtlemine eakaaslaste ja täiskasvanutega

- suhtlussituatsioonide kirjeldamine oma ja teise positsioonilt; suhtluspartneri soovide, kavatsuste variatiivsed väljendusviisid; hinnang suhtluspartnerite käitumisele (motiivid, tingimused, tulemused); eriarvamused (oma seisukohtade selgitamine ja kaitsmine, nõustumine kaaslase arvamusega); konfliktide lahendamise võimalused;
- suhtlussituatsioonid ja –strateegiad: agressiivne, ennastkehtestav ja alistuv käitumine; süüdistamine, kriitika; iroonia, must huumor; arusaamatused ja konfliktid kodus, sõprade vahel;
- iseloomujooned ja käitumine, mida sõprades, sh vastassugupooles hinnatakse;
- noormehe ja neiu omavaheline suhtlemine (kaaslane kinos, teatris, peol: kutsumine, nõustumine/keeldumine, alternatiivsete ettepanekute esitamine, kaaslasega arvestamine jne);
- sõprus, armumine, armastus, käimine;
- oma tunnete väljendamine, tunnetest rääkimine, lähedus, aja koosveetmine, ühised tegevused;
- seksuaalsuse trepp ja arengu individuaalsus;
- seksuaalsuhted: partnerite valmisolek, seksuaalsuhtest keeldumine, selle edasilükkamine; vastutus seoses seksuaalelu alustamisega, noorte nõustamisteenused;
- mitesobilik seksuaalne käitumine, ahistamine, käitumine seksuaalse ahistamise korral.

Mina ise

- mina-pilt: positiivsed ja negatiivsed iseloomuomadused, sarnasused-erinevused kaaslastega; negatiivsete omaduste parendamisvõimalused;
- enesehinnang (erineva enesehinnanguga inimeste käitumine, minu ja kaaslaste reageeringud kiitusele, laitusele, õnnestumisele, ebaõnnestumistele jms.; hinnangud reageeringutele, käitumisele; võimalikud lahendused).

Minu tervis

- minu toiduvalik ja seda mõjutavad tegurid, mitmekesise toidu tähtsus;
- kehaline aktiivsus tervise tugevdajana (kehalise aktiivsuse vormid, võimalused koolis, kodukohas);
- arsti (kiirabi, perearst, hambaarst) poole pöördumine
- (registratuur, vestlus vastuvõtul, konsultatsioon telefoni teel);
- tuntumad ravimtaimed (korjamine, säilitamine, apteegist ostmine; kasutamine);

- enamlevinud nakkushaigused, levimise viisid, hiv ja aids;
- esmaabi mao- ja puugihammustuse korral;
- uimastite tarbimise enamlevinud põhjused noorte hulgas;
- käitumine uimastitega seotud olukordades, abi kutsumine.

Kodu ja kodukoht

- Eestimaal elavad teised rahvused; kultuurilise mitmekesisuse
- rikastav roll, sallivus teiste rahvuste ja kultuuride suhtes;
- oma tuba: toa plaan, toa sisustamine ja korrashoid;
- kodu kaunistamine tähtpäevadeks (seos peretraditsioonidega);
- vaba aja ja tegevuste planeerimine (võimalused ja pakkumised kodukohas ja lähiümbruses jne), tegevuste mitmekesisus;
- matk, ekskursioon kodukohas, koduümbruses (planeerimine koostegEVuses: info otsimine vaatamisväärsuste kohta), valikute tegemine, ettevalmistuste planeerimine (sh reisikoti pakkimine);
- kirjalik meespea kaaslastele; plaani tutvustamine ja põhjendamine jms;
- noorteüritused, -peod (kodused peod; kooli-, linna- jm peod: käitumine, riskid);
- peo praktiline planeerimine sünnipäeva ja klassiõhtu näitel.

Inimene, aeg ja teave

- isikut tõendav dokument (id-kaart, pass), selle muretsemine ja kasutamine;
- isikuandmete turvaline hoidmine;
- enda ja teiste kohta info edastamine internetis, sellega kaasneda võivad ohud ja ohtude vältimine;
- kirjavahetus (e-kiri, e-kaart; kirjavahetus tänapäeval ja minevikus);
- telefon (infotelefon; sidepidamine tänapäeval ja minevikus);
- reklaampakkumised (telefoni teel pakutavad kaubad/teenused);
- reklaamlehed postkastis jms), nõustumine/keeldumine.

Inimene ja töö, inimene ja raha

- töö lapse ja täiskasvanu elus (tööde liigid, töö tulemus, eesmärk, tingimused; kohusetunne ja vastutus tulemuste eest);
- minu pere sissetulekud (palk, tootmine, toetused);
- minu pere väljaminekud (eluase, toit, riided, transport, meelelahutus).

Inimene, säästlikkus ja turvalisus

- jäätmekäitlus maal ja linnas (era- ja kortermajad; prügilad);
- prügi käitlemist reguleerivad piktogrammide pakenditel;
- reisimine, erinevad transpordivahendid, hääletamine (eelised võrreldes ühistranspordiga, riskid);
- hädaabi kutsumine erinevate õnnetusjuhtumite korral;

- juhtumid, kus tuleb pöörduda politseisse.

Õppekäigud

- Teatrite, kino ühiskülastused
- Linnamatk
- Kaubanduskeskuse külastamine
- Ametiasutuse külastamine, tutvustamine

Õpitulemused

- Selgitab ja kaitseb õpetaja suunamisel oma seisukohti, mõistab suhtluspartnerite seisukohtade võimalikku sarnasust/erinevust, oskab reageerida kohatule käitumisele.
- Kirjeldab ja hindab plaani abil oma ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ning käitumist (motiivid, tingimused, tulemused).
- Reageerimine (eba)õnnestumisele jms).
- Demonstreerib õpituatsioonis konfliktide lahendamise võimalusi.
- Oskab teha kaaslastele (sh vastassugupoole esindajatele) ettepanekuid ning vastata positiivsetele/negatiivsetele ettepanekutele situatsioonile vastavaid moraalinorme ja käitumisetiketti arvestades.
- Väärtustab lähisuhetes hoolivust, abistamist ja lugupidamist.
- Mõistab seksuaalse arengu individuaalsust ning analüüsib enda asetust seksuaalsuse trepil.
- Kirjeldab, kuidas lähisuhetes läbi ühise ajaveetmise väljendada oma tundeid, mõistab seksuaalelu alustamisega seotud vastutust.
- Mõistab oma õigust keelduda seksuaalsuhtest, demonstreerib õpituatsioonis ebasoovitavast seksuaalkäitumisest keeldumist ja käitumist seksuaalse ahistamise korral.
- Nimetab noortele mõeldud nõustamisteenuseid (lähim nõustamiskabinet, internetileheküljed, perearst, kooli sotsiaaltöötaja jne).
- Teadvustab oma positiivseid ja negatiivseid iseloomujooni (3–4), oskab õpetaja suunamisel nimetada negatiivsete omaduste parendamise võimalusi.
- Kirjeldab ning hindab plaanile toetudes oma huvisid ja toimetulekut koolis (õnnestumised, raskused jms).
- Selgitab enesehinnangu mõju inimese mõtlemisele ja käitumisele, kirjeldab enesehinnangu toetamise võimalusi.
- Kirjeldab, kuidas hoolitseda oma tervise eest (toitumine, kehaline aktiivsus, tervist kahjustavate tegevuste vältimine, rahvameditsiin, arstiabi).
- Analüüsib oma nädala toitumise, vaba aja tegevuste (sh füüsilise aktiivsuse) kava.
- Demonstreerib õpituatsioonis arsti poole pöördumist.
- Kirjeldab põhilisi nakkushaiguste levimise ja vältimise viise.
- Kirjeldab ja demonstreerib õpituatsioonis esmaabi mao- ja puugihammustuse korral.
- Kirjeldab uimastite tarvitamise enamlevinud põhjuseid noortel.

- Oskab uimastitega seotud situatsioonides ütelda „ei” ning vajaduse korral abi kutsuda.
- Väärtustab kultuurilist mitmekesisust, suhtub sallivalt teistesse rahvustesse ja kultuuridesse.
- Koostab kodu korrashoiu ja vaba aja sisustamisega seotud tegevuste plaani (tegevuste ajaline järjekord, oma soovide ja võimalustega arvestamine).
- Kirjeldab vaba aja mitmekülgse veetmise võimalusi kodukohas; koostab matka või ekskursiooni plaani ning tutvustab seda kaaslastele.
- Koostab peo (sünnipäeva, klassiõhtu) tegevuste, sh ettevalmistuse plaani.

8. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 8. klassis

- Õppetegevuses rakendatakse ja täiendatakse eelnevatel aastatel omandatud suhtlemis- ja käitumisetiketalaseid teadmisi/oskusi.
- Tähelepanu pööratakse soolise küpsemise ja iseseisva elu alustamisega seotud rollikäitumisele.
- Harjutatakse vestluspartnerilt täiendava teabe küsimist, erinevate ja vastandlike arvamuste kuulamist ja eristamist ning kokkulepete saavutamist vaidlustes (oma seisukohtade selgitamine ja kaitsmine, nõustumine, loobumine, eksimuste ja väärkäitumise tunnistamine).
- Kujundatakse oskust hinnata oma ning kaasinimeste individuaalset ja rühmakäitumist (põhjus-tagajärg-seosed, otstarbekus, vastavus ühiskonnannormidele).
- Teemade käsitlemisel tutvustatakse eri eluvaldkondadega seotud õigusakte, ühiskonnaliikmete õigusi ja kohustusi (sh selgitatakse igaühe õiguste, vabaduste ja kohustuste ühetaolisuse printsiipi), kujundatakse oskusi teha otstarbekaid ja vastutustundlikke valikuid/otsuseid.
- Õpilastele tutvustatakse ja õpetatakse kasutama teabeallikaid, nõustamis- ja kriisiabivõimalusi, kujundades seeläbi harjumusi ning oskusi otsida, küsida, kasutada elus vajaminevat teavet ja abi.
- Perekonnaõpetuse ühe osana pööratakse tähelepanu vanema rollile oma lapse kasvatamisel: tutvustatakse lapse arengutingimusi, eakohaseid arendavaid tegevusi ja vahendeid (kehalised tegevused, mängud ja mänguasjad, raamatud jms); õpetatakse lapsega koos mängima ja tegutsema.

Õppesisu ja -tegevused

Käitumine rühmas

- rühmakäitumine: erinevad rühmad ja rollid;
- reeglid ja normid rühmas;
- inimsuhteid toetavad reeglid ja normid;
- rühma kuulumine, selle positiivsed ja negatiivsed küljed;
- hoolivus rühmas; rühma surve ja toimetulek sellega;
- sõltumatus, selle olemus;
- autoriteet.

Lähisuhted ja perekond

- Noormehe ja neiu omavaheline suhtlemine;
- abistused ja püsivad suhted, suhte loomine ja hoidmine, vastastikune usaldus, suhet kahjustavad faktorid, lahkuminek.
- seksuaalsuse olemus ja arengu individuaalsus, seksuaalvähemused.
- seksuaalkäitumine ja vastutus: sobiv ja lubamatu seksuaalkäitumine, soovimatu raseduse vältimine; sugulisel teel levivad haigused (levimine, mõju tervisele, ravi, ennetamine);
- nõustamisteenused;

- lapsevanemaks saamine: füüsiline ja sotsiaalne küpsus;
- peremudelid (perekonnd, üksikpered, kasu- ja hoolduspered): pereliikmete roll perekonnas (vrđl minevikuga), kohustused ja vastutus;
- nooremate õdede-vendade eest hoolitsemine, nendega tegelemine, sh mängimine;
- praktilises tegevuses nooremate õpilaste abistamine, neile tegevuste ja mängude planeerimine ning läbiviimine.

Tervise hoidmine

- tervise füüsiline, vaimne, sotsiaalne ja emotsionaalne aspekt; tervisenäitajad;
- tervisliku eluviisi komponendid, endale sobiliku tervisliku toitumise ja kehalise aktiivsuse leidmine;
- südame-veresoonkonna haiguste ja pahaloomuliste kasvujate põhjused ning ennetamine tervisliku eluviisiga;
- tervist hoidvate valikute tegemine;
- inimese elukaar ja selle perioodid, põhivajadused eluperioodidel (põhivajaduste rahulda(ma)tus, mõju inimese käitumisele, suhtlemisele, tundemaailmale);
- arstiabi kodukohas (lähinaabruses): meditsiiniuasutused ja nende otstarve; perearst ja eriarstid, kojukutse telefoni teel; tervisekindlustus; tervise- ja puhkekeskused;
- tervishoiu ja sotsiaalsüsteem Eestis;
- koduapteek (sisu, kasutamine, ravimipakendi teabeleht);
- esmaabi lämbumise, põrutuse korral;
- väsimus, stress, depressioon (tundemärgid, nõustamis- ja kriisiabi);
- tervisealased infoallikad, nende kasutamine ja usaldusväärsus;
- kaitsesüstimine haiguste ennetamise eesmärgil (lastehaigused, gripp, puugihammustustega kaasnevad haigused); kaitsesüstimine enne välisreisei;
- allergia: peamised allergiaallikad, allergilised reaktsioonid, meditsiiniline abi.

Riskikäitumise ennetus

- toimetulek vägivallaga (vägivalla vormid, vägivallast hoidumine, vägivallaga toimetulek, hinnang individuaalsele ja rühmakäitumisele; nõustamis- ja kriisiabi kodukohas);
- kuriteo ohvriks langemine, pöördumine õiguskaitseorganite poole;
- seksuaalvägivald, valehäbi, ohvriabi;
- uimastid ja kuritegevus; uimastitega seotud seaduste põhipunktid;
- uimastite tarvitamisega seotud tervise-, sotsiaalsed ja juriidilised riskid; sõltuvuse kujunemine;
- käitumine uimastitega seotud olutsioonides, esmaabi;
- mängurlus: loterii, hasartmängud (mänguautomaadid, kasiino jne) - riskid, sõltuvus, abi saamise võimalused.

Inimene ja välimus

- eakohane igapäevane ja pidulik riietus, aksessuaarid (nt kooli lõpupidu);
- suhtumine vanemate, eakaaslaste, moeajakirjade soovitusesse;
- rõivaste ja jalatsite hooldus: hooldusmärgid.

Inimene ja teave

- avalik infopunkt;
- kohalik ajaleht;
- Eestis ilmuvad ajalehed ja ajakirjad; ajakirjanduse tellimine;
- uudisteportaalid internetis, internetis leiduva informatsiooni varieeruv kvaliteet.

Inimene, asjad ja raha

- arve avamine pangas; hoiuse igapäevane kasutamine (sularahaautomaat jne);
- maksete liigid koduses majapidamises, maksete tasumise võimalused, täpsus;
- igapäevased sisseostud: ostukoha valik (kauplus, turg jms);
- kulude planeerimine päevaks, nädalaks; ostutoimingud;
- ühiskondliku toitlustamise asutused (menüü, arve, käitumisetikett (sh kaaslaste kutsumine); toidu kojutellimine);
- kataloogikaubandus (tellimine, riskid, kauba tagastamine);
- postipaki saamine ja saatmine;
- küla-/linnaraamatukogus lugejaks registreerumine, teabe hankimine otsitava kirjanduse kohta.

Karjääri planeerimine

- eneseanalüüs (töölased huvid, võimed, oskused, isiksuseomadused);
- jätkuõppevõimalused (erialad, õppeasutused).

Õppekäigud

- Teatrite, kino ühiskülastused
- Linnamatk
- Kaubanduskeskuse külastamine
- Raamatukogu külastamine, tutvustamine

Õpitulemused

- Arvestab ühistegevuses suhtluspartnerite erinevate (sh vastandlike) arvamustega, saavutab õpituatsioonis õpetaja juhendamisel kokkuleppeid lahkavuste korral.
- Annab hinnangu oma ja kaaslaste käitumisviiside kohasusele situatsioonis.
- Pakub õpituatsioonis lahendusi pingeolukordadele; reageerib kohaselt sobimatule käitumisele.
- Kirjeldab rühma mõju inimese käitumisele ja demonstreerib õpituatsioonis oskust keelduda tegevusest, mis kahjustab teda ennast ja teisi.
- Väärtustab lähisuhteid, oskab suhet alustada ning teab, kuidas suhteid hoida.
- Mõistab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust ning teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid ja oma vastutust selles.
- Eristab lubatud ja lubamatut seksuaalkäitumist.
- Nimetab, kust leida abi lähisuhteid ja seksuaalsust puudutavates küsimustes.
- Selgitab lapsevanemaks saamisega seotud vastutust.
- Nimetab peremudeleid ja kirjeldab pereliikmete rolli perekonnas.
- Tegutseb õpituatsioonis koos endast nooremate õpilastega neid abistavalt ja toetavalt.
- Kirjeldab peamisi tervist tugevdavaid ja toetavaid tegureid, tervishoiu- ning sotsiaalsüsteemi teenuseid.
- Teab ja oskab igapäevaelus planeerida tervislikke valikuid seoses oma füüsilise, vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse tervisega.
- Teab tervisliku toitumise ja kehalise aktiivsuse põhimõtteid ning mõistab nende rakendamise olulisust igapäevaelus.
- Selgitab inimese põhivajadusi elukaare erinevatel etappidel.
- Teab ja otsib olulisi infoallikaid tervise teabe ja abi saamiseks.
- Kirjeldab oma tervislikku seisundit, oskab pöörduda abi saamise eesmärgil arsti poole (vastuvõtt, kojukutse, hädaabi).
- Leiab küsimustele toetudes olulise info ravimipakendi teabelehel.
- Selgitab kaitsesüstimiste mõju ja vajalikkust teatud olukordades.
- Leiab infot nõustamis- ja kriisiabi võimaluste kohta kodukohas või selle lähiümbruses, toob näiteid vägivallast hoidumise võimaluste kohta.
- Demonstreerib õpituatsioonis käitumist vägivallaga seotud situatsioonides.
- Kirjeldab, kuidas ja millal pöörduda õiguskaitseorganite poole.
- Mõistab uimastite omamise, tarbimise ja levitamise seotud riske ja vastutust.
- Selgitab mängurusega seotud ohtusid.
- Selgitab riide hooldusmärkide tähendusi.
- Valib olukorrale sobiliku riietuse.
- Hangib teavet teistelt inimestelt ning õpetaja juhendamisel teabeallikatest ja –tekstidest.
- Selgitab internetis leiduva teabe varieeruva kvaliteedi põhjusi, mõistab, et kirjutatu ei vasta alati tõele.
- Oskab kasutada lihtsamaid pangateenuseid.
- Selgitab ostu- ja toitlustuskoha valiku põhimõtteid.

- Laenutab kohalikust raamatukogust endale huvipakkuvat kirjandust.
- Teadvustab oma võimete, teadmiste ja oskuste tugevusi/nõrkusi.
- Nimetab võimetekohase elukutse omandamise võimalusi.
- Oskab sobivalt käituda avalikus ruumis.
- Teab ja täidab põhilisi liicluseeskirju.
- Oskab orienteeruda kodukohas, kasutada orienteerumiseks nutivõimalusi.
- Oskab telefoni installeerida erinevaid vajalikke äppe.
- Arvestab ühistegevuses kaaslastega.
- Oskab kaupa valida, abi küsida, teenindajaga suhelda.
- Oskab raamatukogus infot hankida, raamatut laenutada.

9. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 9. klassis

- Õppetegevuses rakendatakse ja täiendatakse eelnevatel aastatel omandatud suhtlemis- ja käitumisetiketialaseid teadmisi/oskusi.
- Perekonnaõpetuse ühe osana pööratakse tähelepanu vanema rollile oma lapse kasvatamisel: tutvustatakse lapse arengutingimusi, eakohaseid arendavaid tegevusi ja vahendeid (kehalised tegevused, mängud ja mänguasjad, raamatud jms); õpetatakse lapsega koos mängima ja tegutsema.
- Väiksematele mängude õpetamist ja koosmängimist saavad õpilased harjutada vahetundidel, kooli üritustel. Tundides kasutatavatest aktiivõppemeetoditest on eelistatud praktilised õppused (sh rollimängud), ühised arutelud ja diskussioonid, milles otsitakse lahendusi/vastuseid probleemsituatsioonidele ja kõlbelistele dilemmadele.
- Tähelepanu pööratakse soolise küpsemise ja iseseisva elu alustamisega seotud rollikäitumisele.
- Harjutatakse vestluspartnerilt täiendava teabe küsimist, erinevate ja vastandlike arvamuste kuulamist ja eristamist ning kokkulepete saavutamist vaidlustes (oma seisukohtade selgitamine ja kaitsmine, nõustumine, loobumine, eksimuste ja väärkäitumise tunnistamine).
- Kujundatakse oskust hinnata oma ning kaasinimeste individuaalset ja rühmakäitumist (põhjus-tagajärg-seosed, otstarbekus, vastavus ühiskonnannormidele).
- Teemade käsitlemisel tutvustatakse eri eluvaldkondadega seotud õigusakte, ühiskonnaliikmete õigusi ja kohustusi (sh selgitatakse igaühe õiguste, vabaduste ja kohustuste ühetaolisuse printsiipi), kujundatakse oskusi teha otstarbekaid ja vastutustundlikke valikuid/otsuseid.
- Õpilastele tutvustatakse ja õpetatakse kasutama teabeallikaid, nõustamis- ja kriisiabivõimalusi, kujundades seeläbi harjumusi ning oskusi otsida, küsida, kasutada elus vajaminevat teavet ja abi.

Õppesisu ja -tegevused

Lähisuhted ja perekond

- lähisuhted, suhete alustamine ja hoidmine, vastutus ja austus;
- kooselu, abiellumine ja pere loomine;
- raseduse planeerimine; loote areng; loote ja ema tervist hoidev käitumine;
- lapse sündimine: ettevalmistused imiku hooldamiseks; sünnijärgsed kohustused (nimepanek, tervisekindlustus, meditsiiniline kontroll jms); kohaliku omavalitsuse ja riiklikud toetused;
- lapse saamisega seotud (lisa) kulutused (peamised kuluartiklid lapseas, lapse hooldamisele kuluv aeg;
- puudega laps;
- imiku- ja lapseiga (peamised arengutingimused, suhtlemine lapsega, lapse õigused (alus)haridusele);
- lapse arendamine-õpetamine (eakohased mänguasjad, raamatud jms); mängude õpetamine noorematele õpilastele;
- peretülid ja –vägivald (tagajärjed, lahendused, valehäbi, nõustamis- ja kriisiabi);

- uimastite tarbija perekonnas: mõju majanduslikule olukorrale, suhetele;
- kohalikud ja üldriiklikud nõustamis- ja ravivõimalused;
- lahusus, lahuselava vanema kohustused lapse kasvatamisel.

Eelarve planeerimine

- pere sissetulekud (palk, toetused);
- igapäevaste kulutuste planeerimine (eluase, toit, riietus, transport, vaba aeg); kulutuste kasv perekonna suurenemisel (sh lemmiklooma võtmisel);
- suurte väljaminekute planeerimine (soovid, võimalused, riskid: raha säästmine ja hoiustamine, järelmaks, krediit, laen, liising);
- kaupade-teenuste garantii (müüjalt teabe hankimine, garantii võimaluste/tingimuste kohta).

Eluase

- eluaseme liigid, eluaseme otsimine, arvestades pere vajadusi ja võimalusi (müügikuulutused, kinnisvarafirmad);
- üürileping, selle tingimused (üürniku õigused ja kohustused, „halva” lepingu ohud);
- eluaseme sisustuse planeerimine: hädavajalik sisustus, sisustuse hankimise (ostude) järjekord, ratsionaalne paigutus, kujundusdetailid;
- eluaseme, olmetehnika soetamine, hooldus ja remont: teabe hankimine võimaluste, tingimuste ja abiteenuste kohta (müüja, telefoniraamat, kasutusjuhend jne).

Karjääri planeerimine

- jätkuõppevõimalused, valikute tegemine, arvestades huvisid, võimeid ja majanduslikke võimalusi (transport, elamiskulud jms); kutsenõustamine;
- kohalik tööhõiveamet, tööturuteenused tööotsijale, töötus;
- töötaja põhilised õigused ja kohustused, lepinguta töötamisega kaasnevad riskid ja tagajärjed, ümbrikupalk;
- abi leidmine tööõigusega seotud küsimustes;
- inimkaubandus: tööorjus ja prostitutsioon, ohvriks sattumise põhjused, inimkaubandusele viitavad märgid (kuulutuses, tööpakkuja käitumises), ohtude teadvustamine, käitumine ohvriks sattumise korral, ohvriabi.

Õppekäigud

- Teatrite, kino ühiskülastused
- Linnamatk
- Ametiasutuste külastamine, tutvustamine (Töötukassa, ettevõtte)

Õpitulemused

- Suhtleb tavaolukorras adekvaatselt (kuulab vestluspartnerit, esitab küsimusi, selgitab oma seisukohti, otsib lahendust erimeelsustele, tunnistab oma eksimusi ja väärkäitumist);

- Reageerib adekvaatselt kohatule käitumisele enda ja teiste suhtes; oskab küsida teavet kaasinimestelt, kasutada teabetekste ja teatmikke;
- Hindab oma ja kaaslaste käitumise otstarbekust tavaolukorjades ning vastavust ühiskonnakorjades, käitub vastavalt.
- Teab kooselu reegleid ja norme toetavates inimesuhetes ning väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet.
- Kirjeldab imiku ja väikelapse arendamise tingimusi ning hooldamise võtteid; nimetab pereeluga seotud nõustamise ja abi võimalusi kodukohas.
- Mõistab inimestegevuse peamiste ressursside (aeg, teadmised/oskused, töö, raha) tähtsust oma elus.
- Oskab planeerida ressursside täiendamise/kulutamisega seotud tegevusi.
- Kirjeldab eluaseme omandamise, sisustamise ning hooldamisega seotud vajadusi, võimalusi, ohtusid ja kohustusi.
- Hindab nõustaja suunamisel adekvaatselt oma võimeid, teadmisi, oskusi, jätkuõppevõimalusi ja -tingimusi ning teeb enda jaoks sobivaima karjäärivaliku.
- Teab oma peamisi õigusi ja kohustusi töötajana, nimetab info ja abi saamise võimalusi tööõigusega seotud küsimustes.
- Mõistab lepinguta töötamise ja ümbrikupalgaga seotud riske ja negatiivseid tagajärgi.
- Tunneb tööotsimisel ära inimkaubandusele viitavad märgid, teadvustab ohte ning kirjeldab õiget käitumist inimkaubanduse ohvriks sattumise korral.
- Oskab sobivalt käituda avalikus ruumis.
- Teab ja täidab põhilisi liikluseeskirju.
- Oskab orienteeruda kodukohas, kasutada orienteerumiseks nutivõimalusi.
- Oskab telefoni installeerida erinevaid vajalikke äppe.
- Arvestab ühistevuses kaaslastega.
 - Oskab hinnata enda võimalusi tööturul, teab erinevaid võimalusi töö otsimiseks.

8. AINEVALDKOND KUNSTIAINED

8.1 KUNST

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Kunstiõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) suudab luua erinevaid kunstitöid, kasutades õpitud teadmisi ja oskusi, tunneb rõõmu kunstist ja sellega tegelemisest;
- 2) kasutab töövahendeid ja materjale sihipäraselt, ohutult ja säästvalt;
- 3) töötab iseseisvalt ja teeb koostööd kaaslastega;
- 4) kirjeldab kunstitöid ning väljendab oma eelistusi ja arvamusi, kasutades (kunsti)oskussõnavara; väärtustab isikupära ja erinevaid lahendusi;
- 5) tunneb huvi kunstiteoste ja Eesti kunstipärandi vastu, väärtustab enda ja teiste inimeste loomingut.

7. KLASS

Eesmärgid/rõhuasetused 7. klassis

- Suureneb realistliku kujutamise ja natuurist joonistamise osakaal.
- Vaadeldavat objekti kujutatakse erinevates tehnikates ja kujutamiskiisides (graafiline, maaliline, dekoratiivne).
- Modelleeritakse erinevatest materjalidest, pöörates tähelepanu detailidele ja dekoorile.
- Analüütilis-sünteetilise taju areng võimaldab teadlikumalt vaadelda ja võrrelda objektide visuaalseid karakteristikaid (vormi, suurussuhteid, paiknemist ruumis, valgust, varju, koloriiti jms).
- Õpitakse ruumilist kujutamist valguse ja varju abil.
- Vestluste käigus õpitakse märkama visuaalset kommunikatsiooni ja mõistma selle olulisust kaasaegses kultuuriruumis. Selgitatakse mõisteid: kunstilooming, autorlus, autorikaitse.

Õppesisu ja -tegevused

- natuurist joonistamine (elus ja eluta objektide ruumiline kujutamine, paiknemine pildiruumis ja suurussuhted);
- modelleerimine erinevatest materjalidest
- loodusvormide ja nähtuste kujutamine graafiliselt ja maaliliselt;
- põhivärvid ja vastandvärvid, värvused ja nende nimetused värviringi põhjal;
- värvide helestamine ja tumestamine (ühe värvitooni erinevad hele-tumedusastmed, soe ja külm koloriit);
- erinevate tehnikate (maal, joonistus, kollaaž) kasutamine loovaks eneseväljenduseks, valikute tegemine ja tehnikate kombineerimine;
- visuaalne kommunikatsioon ja graafiline disain;
- skulptuuride, maalide, joonistuste, arhitektuuri vaatlemine;
- rahvakunst ja autorlus, kunstilooming.

Õpitulemused

- Kujutab esemeid ja objekte ruumiliselt valguse ja varju abil.
- Loob eri vahenditega mitmesuguseid pinnamustreid.
- Modelleerib savist ja mõistab keraamika tähendust.
- Segab ja kasutab maalimisel värvide eri toone.
- Teeb kollaaži ja kombineerib seda erinevate tehnikatega.
- Tunneb ja liigitab vaadeldud kunstitöid (skulptuur, maal, arhitektuur, graafika).
- Mõistab originaali, reproduktsiooni ja võltsingu olemust.
- Märkab kujunduselemente keskkonnas ja mõistab graafilise disaini olulisust.

8. KLASS

Eesmärgid/rõhuasetused 8. klassis

- Suureneb kunstivestluste ja analüüsi osakaal. Arendatakse verbaalset väljendusoskust ja kunstialase terminoloogia kasutamist õpitud oskuste piires.
- Harjutatakse visuaalse teabe otsimist erinevatest keskkondadest (teatmeteosed, internet) ning selle kasutamist loomingulise lähtepunktina.
- Õpitakse sirkli ja joonlaua kasutamist konstruktiivsetes töödes, konstrueerimist horisontaal- ja kesktelje abil.
- Osaletakse rühmatöös ja lavastuslikes ülesannetes (lõiming draamaõpetuse valikainega)

Õppesisu ja -tegevused

- portree ja miimika (erinevas eas inimese kujutamine);
- kujutamine ruumis ja tasapinnal (langeva varju kujutamine ja modelleerimine valguse ja varju abil);
- põhivärvid ja nende segamine (erinevate tonaalsuste eristamine ja sõnastamine (rühmatöö));
- sümmeetria ja asümmeetria (konstrueerimine kesktelje ja horisontaaltelje abil);
- rütm ja liikumine (joonistamine sirkli ja joonlaua abil, kubism, op-kunst);
- rahvusliku ornamendi iseloomulikud tunnused ja nende konstrueerimine;
- ruumikujunduse elemendid; lavastuse kujundamine.

Õpitulemused

- Leiab vaatluse ja võrdlemise teel inimese vanust ja näoilmeid kõige enam iseloomustavaid tunnuseid ning väljendab neid temaatilistes töödes.
- Eristab õpetaja suunamisel pildi koloriiti, oskab seda kirjeldada.
- Kujundab ornamendi (sh rahvuslikku), nimetab selle traditsioonilisi ja nüüdisaegseid kasutusvõimalusi.
- Eristab etenduses esinevaid eri kunstiliike (visuaalne kunst, muusika, lavakunst, liikumine).
- Eristab kultuurinähtusi ja kunstiliike (sh karikatuur, šarž, grafiti).

9. KLASS

Eesmärgid/rõhuasetused 9. klassis

- Portree ja figuuri kujutamisel püütakse edastada emotsiooni kehakeele ja miimika abil.
- Kunstivestluste ja pildimaterjali kaudu õpitakse kujutama erinevatest vaatenurkadest (linnuperspektiiv, konnaperspektiiv).
- Õpitakse kasutama käe kindlust ja täpsust nõudvaid töövahendeid ja tehnikaid (paljundusgraafika).
- Analüüsitakse erinevate autorite töid, luuakse seoseid isiklike kogemustega. Toetatakse õpilase verbaalse väljendusoskuse arendamist ja kunstialase terminoloogia kasutamist õpitu piires.

Õppesisu ja -tegevused

- erinevas eas inimese kujutamine, emotsioonide väljendamine (miimika, kehahoid);
- ruumiline kujutamine, erinevad vaatenurgad;
- proportsioon ja suurussuhted kujutamisel;
- kunstiteose kirjeldamine;
- kaaslaste loomingu analüüs ja hindamine.

Õpitulemused

- Kujutab inimest eri vanuses, meeleolus, asendis ja tegevuses.
- Kasutab õpitud tehnikaid, töömaterjale ja –vahendeid, kujutamise ja kujundamise viise.
- Märkab suuremaid kompositsiooni- ja proportsioonivigu.
- Kirjeldab kunstiteoseid õpitud oskuste piires ja põhjendab oma eelistusi.
- Väärtustab kunstiloomingut (oma ja kaaslaste tööd).

8.2 MUUSIKAÕPETUS

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Muusikaõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb rõõmu muusika kuulamisest ja musitseerimisest;
- 2) tunneb huvi muusika vastu, kuulab erinevat muusikat;
- 3) julgeb muusika saatel liikuda ja kaaslastele esineda;
- 4) kirjeldab kuulatud muusikat, väljendab muusikaalastes vestlustes oma eelistusi ja arvamusi, kasutades õpitud sõnavara; väärtustab muusikat ja muusikategevust inimese, kultuuri ja igapäevaelu rikastajana.

7. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 7. klassis

- Laulab ilmekalt voolava ja pehme häälega, esineb pingevabalt.
- Tunneb rõõmu musitseerimisest.
- Omandab muusika kuulamise kogemuse.
- Rikastab oma tundeelu muusikaelamuse kaudu.
- Kujundab muusikalist maitset.

Õppesisu ja -tegevused

- põhjalikum tutvumine eesti rahvamuusikaga;
- rahvapillidega tutvumine, muusikanäidete kuulamine, piltlikustamine;
- tutvumine vanema rahvalaulu – regilauluga – põhjalikumalt (mis on algriim, kes laulsid vanemaid rahvalaule, rahvalaulu liigid jm);
- regilaulude laulmine: nii eeslaulja kui koori osa;
- tutvumine naaberrahvaste muusikaga (läti, leedu, soome, vene);
- lühiülevaade laulu- ja tantsupeo ajaloost: kus, millal toimus esimene laulupidu, kes osalesid, mida esitati;
- G. Ernesaks – laulutaat;
- kooriliigid, häälerühmad, muusikanäited, analüüs;

- 2/4- ja 4/4-taktimõõt; nendes taktimõõtudes rütmülesannete lahendamine (meloodia jagamine taktideks);
- rütmisilbid RI-TAI, TA-A-A-A, rütmide äratundmine;
- duur- ja moll-helilaad: ühe ja sama muusikapala esitamine nii duur-helilaadis kui moll-helilaadis, võrdlus;
- helilaadi kuuldeline eristamine lauludes, relatiivne astmerida JO-JO; RA1- RA.

Õpitulemused

- Tunneb eesti olulisemaid rahvapille (nii välimuse kui kõla järgi), teab nende nimetusi.
- Teab regilaulu esitamise tava.
- Laulab regilaulu, teab regilaulu esitamise traditsioone.
- Tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu liike.
- Teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeost.
- Eristab kõrget ja madalat mees- ja naishäält, nimetab häälerühmi kooris.
- Tunneb õpitud rütmistruktuure lauludes, muusikas.
- Tunneb ja eristab duur- ja moll-helilaadi kuulmise järgi.

8. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 8. klassis

- Rikastab oma tundeelu muusikaelamuse kaudu.
- Kujundab muusikalist maitset.
- Laulab ilmekalt voolava ja pehme häälega, esineb pingevabalt.
- Tunneb rõõmu musitseerimisest.
- Omandab muusika kuulamise kogemuse.

Õppesisu ja -tegevused

- töö häälega: hingamis- ja hääleharjutused,
- häälemurre - mida see endast kujutab, kellel kuidas väljendub, kuidas häält häälemurde perioodil hoida;
- tutvumine eesti uuema rahvamuusikaga, rahvapillide ja pillilugude kuulamine;
- tutvumine Euroopa rahvaste muusikaga (saksa, austria, ungari, poola, Suurbritannia); nende maade tuntumate heliloojate loomingu lühitutvustus laulude ja muusikanäidete kaudu;
- $\frac{3}{4}$ -taktimõõdus rütmülesannete lahendamine (meloodia jagamine taktideks) rütm ja meetrum;
- uued õpitavad rütmid TI-RI-TI-RI, TI-TI-RI, TIRI-TI; rütmide äratundmine;
- muusika esitajad hääleliigid (sopran, alt, tenor, bass), kooriliigid (laste-, nais-, mees-, segakoor), orkestripillid; näitlikustamine;
- info otsimine digivahenditega, rühmatööd;
- kooriliikide ja orkestripillide äratundmine kõla järgi;
- Eesti kaasaja tuntumad dirigendid, lauljad, koorid, orkestrid;
- muusikalised terminid: sümfoonia, sümfooniaorkester, ooper, operett, muusikal, ballett;
- pillid ja pillirühmad sümfooniaorkestris
- klavv- ja elektronpillid;
- tutvumine kaasaegsete muusikastiilidega (punk, reggae, rock, räpp jne.), muusikanäidete kuulamine;
- rütmitaju süvendamine rütmide kuulamise ja analüüsimise ning rütmimängude kaudu;
- kõikide õpitud rütmifiguuride rakendamine.

Õpitulemused

- Laulab pingevalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga peast 5–6 laulu.
- Tunneb taktimõõte 2/4, 3/4, 4/4, oskab lahendada neis lihtsamaid rütmiülesandeid.
- Tunneb helivältusi ja rütme TA, TITI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TI- TIRI, TIRI-TI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja pause.
- On tutvunud viiuli- ja bassivõtmega.
- Tunneb muusikžanre: ooper, operett, muusikal, ballett, sümfoonia.
- Teab pillirühmi sümfooniaorkestris.
- On tutvunud tähtnimetustega.
- On tuttav nüüdismuusikaga; tunneb rahvapille, nimetab neid.
- Tunnetab rõhulist osa $\frac{3}{4}$ -taktimõõdus, seostab seda vastavate liigutustega.
- Nimetab hääle- ja kooriliike.
- Eristab kõrget ja madalat mees- ja naishäält, nimetab neid.
- Teeb muusika kuulamisel vahet kooriliikidel, nimetab neid.

9. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 9. klassis

- Laulab pingevalt tuttavaid lihtsa meloodiaga laule.
- Oskab nimetada levinumaid muusikapalu.
- On omandanud muusika kuulamise ja musitseerimise kogemuse.
- Tunneb ja suudab kaasa koputada levinumaid rütmistruktuure (2/4, 3/4, 4/4).
- Väärtustab eesti rahvamuusikat.

Õppesisu ja -tegevused

- loomuliku hääle, hea diktsiooni ja õige hingamisega väljendusrikas laulmine;
- eriilmeliste muusikapalade kuulamine ja nende iseloomustamine, kasutades muusikalisi väljendusvahendeid (meloodia liikumine, tempo) ning muusikalisi oskussõnu;
- muusikat kuulates arendatakse analüüsi võimet ja võrdlusoskust;
- loovuse arendamine;
- rütmisaadete väljamõtlemine, sobivate pillide, vahendite leidmine;
- rütmiülesannete lahendamine õpitud taktimõõtudes, õpitud rütmistruktuuride kinnistamine;
- laulude rütmianalüüs, rütmi koputamine;
- põhikooli jooksul kuulatud olulisemate muusikapalade meelde tuletamine, kinnistamine;
- eesti rahvamuusikaga seonduva kinnistamine;
- muusikaalase informatsiooni leidmine IT- kanalitest.

Õpitulemused

- Laulab pingevalt tuttavaid lihtsa meloodiaga laule.
- Nimetab õpitud levinumaid muusikapalu.
- On omandanud muusika kuulamise ja musitseerimise kogemuse.
- Tunneb ja suudab kaasa koputada levinumaid rütmistruktuure (2/4, 3/4, 4/4).
- Väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille.
- Laulab Eesti hümn ja koolilaulu.

9. AINEVALDKOND TEHNOLOOGIA

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Tehnoloogiaga taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb rõõmu ja rahulolu praktilise töö tegemisest ning selle tulemustest, väärtustab tööd ja töö tegijat;
- 2) väärtustab ja hoiab rahvuskultuuri;
- 3) tunnetab oma loomingu võimeid ja oskusi; kavandab ja teeb teoks oma ideed, hindab ja vajaduse korral korrigeerib valmistööd;
- 4) oskab kasutada suulisi ja kirjalikke tööjuhendeid, teksti ja lihtsaid tööjooniseid;
- 5) tunneb ja kasutab säästlikult erinevaid materjale, tunneb töövahendeid ja materjalide töötlemisviise, järgib tööprotsessis ohutuid ja ergonoomilisi töövõtteid;
- 6) hoiab puhtust ja korda ning täidab isikliku hügieeni nõudeid;
- 7) teab tervisliku toitumise vajalikkust, lähtub toitu valides ja valmistades tervisliku toitumise põhimõtetest; käitub teadliku tarbijana;
- 8) töötab üksi ja koos teistega, väärtustab tööks vajalikke isiksuseomadusi ning mõistab, miks on erinevad oskused ja hoiakud igapäevaelus ning tulevases tööelus olulised.

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) väärtustab isetegemist, planeerib oma tegevust ja kontrollib selle tulemust;
- 2) väärtustab tervislikku eluviisi;
- 3) kasutab ja kombineerib traditsioonilisi ning nüüdisaegseid materjale, tööriistu ja tehnoloogilisi vahendeid turvaliselt ning otstarbekalt;
- 4) valmistab lihtsamaid esemeid, kasutades erinevaid tehnikaid ja materjale;
- 5) kasutab ainealast teabekirjandust ja vastavaid veebilehti;
- 6) loeb ja mõistab etiketil, skeemil, juhendil, retseptil jne olevat teavet ja juhindub sellest; mõistab tingimärke ning oskab vajaduse korral leida veebist vajaminevat infot;
- 7) oskab juhendamisel taaskasutada erinevaid materjale;
- 8) jälgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid.

7. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 7. klassis

- Mõistab töö vajalikkust ja suudab iseseisvalt rakendada õpitud oskusi.
- Küsib raskuste puhul abi ja kasutab seda.
- Õpib töö planeerimisel kasutama verbaalseid tööjuhendeid.
- Omandab õpitoimingute struktuuri – orienteerub ülesandes, kavandab oma tegevust, teostab selle, kontrollib ja hindab tulemust näidisega võrdlemise teel.

Õppesisu ja -tegevused

- pildiraamil nurkade saagimine, malliga nurkade mõõtmine;
- puidu töötlemine ja kujundamine erinevate töövahenditega;
- puidust karbi valmistamine;
- puidust alusele erinevate märkimisvahenditega kujundite tekitamine;
- puidust detaili läbimõõdu mõõtmine;
- erinevate puidust kujundite saagimine tikksaaga;
- treipingil treimiseks tooriku ettevalmistamine;
- treipingil malenupu treimine;
- viimistlustööd ja puidudefektidest vabanemine;
- pildiraami valmistamine;
- puurimine - avade töötlemine;
- viimistlustööd - värvimine, peitsimine.

Õpitulemused

- Tunneb ja kasutab töövahendeid: nurgasaag, viilid, mall.
- Teab puidu füüsilisi ja mehaanilisi omadusi.
- Tunneb ära, eristab ja nimetab okaspuust saematerjale (laud, pruss, liist).
- Jätkab puittoorikust detaile 45° nurga all.
- Märgib puittoorikule kõverjoonelise kontuuriga detaile.
- Mõõdab detaili läbimõõtu nihikuga.

- Märgib ja töötleb rööptappe.
- Puurib avasid silinder- ja reguleeritava puuriga.
- Saeb kõverjoonelisi kontuure tikksae ja lintsaega.
- Kinnitab puittooriku treimiseks treipingi tsentrite vahele ja vajadusel padrunisse.
- Treib puidust silindrilisi ja astmelisi detaile.
- Kõrvaldab väiksemaid puidurikkeid lihvimisega.
- Valmistab profiil-liistust raami, pildiraami, risttapiga eseme.
- Töötleb avasid puurimise teel.
- Viimistleb valmistatud esemeid: toonib (peitsib), pahteldab ja värvib.

Käsitöö ja kodundus

Rõhuasetused/eesmärgid 7. klassis

- Õpilane mõistab töö vajalikkust ja suudab iseseisvalt rakendada õpitud oskusi.
- Oskab küsida raskuste puhul abi ja kasutab seda.
- Õpib töö planeerimisel kasutama verbaalseid tööjuhendeid.
- Kujundatakse tervisliku toitumise harjumust.
- Omandab õpitoimingute struktuuri – orienteerub ülesandes, kavandab oma tegevust, teostab selle, kontrollib ja hindab tulemust näidisega võrdlemise teel.

Õppesisu ja –tegevused

Materjaliõpetus – villane riie, jämedakoeline linane või puuvillane riie, korrutatud peenvillane lõng, jäme puuvillane niit, iirislõng, korrutatud villane lõng (2 eri värvi), puuvillane või villane riie – äratundmine, nimetamine, valimine kasutamiseks.

Töövahendid – erineva pikkuse ja jämedusega tikkimisnõelte valimine tööks, tikkimisraam, märkimisvahendite (õmbluskriidid, seebiviilud, kopeerpaberid) kasutamine, heegelnõelte (nr 0,5-2) valimine, sukavardad (nr 2-4), mõõdulint, kalka, lõikelehed, triikraud, õmblusmasina praktiline kasutamine.

Tööoskused –

- tikkimine: pinnakattepistete (mähkpiste, rist- ja narmaspiste)
- tikkimine; praktiline töö: linik, pilt vms;
- heegeldamine: materjalide omavaheline sobitamine, heegelskeemide lugemine, äärepitside ja nurkade heegeldamine; praktiline töö: linik, käterätik, äärepits vms;
- silmutskudumine: rahvuslikud kindad (äratundmine), kindakirjade lugemine, kahe eri värvi lõngaga kudumine; kinda kudumine, kindaosade tundmine, ringselt kudumine,
- kudumine, kinnaste viimistlemine; praktiline töö: kindad;
- õmblemine: õmblusmasina käsitlemine; sissevõtete õmblemine, tõmblukk-kinnise õmblemine, lõigete paigutamine riidele, õmblusvarude märkimine, värvli õmblemine, allääre töötlemine, nõõpaukude, truckide, haakide õmblemine; praktiline töö: padi, seelik, kott vms.
- kodundus: Rõivaste, jalatsite korrastamine. Makro- ja mikrotoitained, nende vajalikkus ning allikad. Lisaained toiduainetes. Toiduainete toitainelise koostise hinnang. Toiduainete säilitamine ja konserveerimine. Kuumtöötlemise viisid. Maitseained ja roogade maitsestamine. Kuumtöödeldud järelroad. Supid. Küpsetised.

Õpitulemused

Käsitöös õpilane:

- kavandab ja valmistab lihtsaid esemeid;
- tikib pinnakattepisteid: mähk-, rist-, narmaspiste tikandid;
- loeb lihtsamaid heegelskeeme ja koekirju;
- heegeldab ääre- ja vahepitse;
- koob kinnast;
- koob kahe eri värvi lõngaga;
- käsitleb õmblusmasinat ja õmbleb sellega;
- õmbleb tõmblukk-kinnist;
- vahetab katkiläinud tõmblukku;
- õmbleb sissevõtteid;
- töötleb eseme alläärt;
- teeb nõõpauke, õmbleb riidele trucke, haake;
- viimistleb ja hooldab valminud töid.

Kodunduses õpilane:

- kasutab lihtsamaid võtteid rõivaste korrastamisel;
- kasutab triikrauda ning pesumasinat;
- hooldab jalatseid;
- valmistab iseseisvalt lihtsamaid toite.
- teab toiduainete kuumtöötlemise viise;
- tunneb peamisi maitseaineid ja roogade maitsestamise võimalusi;
- valmistab retsepti kasutades erinevaid kuumi ja külmi roogi;
- küpsetab taignatooteid.

8. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 8. klassis

- Õpetatakse kasutama kirjalikke juhendeid, skeeme, jooniseid, käsiraamatuid.
- Süvendatakse oskust ise oma tööd kavandada ja kontrollida.
- Rakendatakse eelmistel aastatel omandatud oskusi, suunatakse õpilast õpitu ulatuses valima ja kasutama sobivaid töövahendeid ja omandatud töövõtteid.

Õppesisu ja –tegevused

- joonestamine, mõõtkava;
- tööpinkidel eseme valmistamine;
- keeltapi valmistamine, töövahendid;
- tabureti valmistamine;
- puiduseotiste valmistamine;
- puidurikete kõrvaldamine;
- lõikepea kasutamine;
- treipingil kausi valmistamine;
- kasti valmistamine.

Õpitulemused

- Loeb jooniselt detaili mõõtmeid ja teeb lihtsaid jooniseid.
- Saeb detaile puidutöötuspinkidel.
- Valmistab keeltappi, puurib tapipesasid.
- Valmistab lihtsamaid mööbliesemeid.
- Valmistab ja kasutab puiduseotisi.
- Kõrvaldab puidurikkeid korkimisega.
- Lõikab ümarpulki lõikepeaga.
- Treib detaile tsentrite vahel ja ketastoorikuid kinnituskettal.
- Valmistab kastliiteid, dekoratiivtaldrikuid.

Käsitöö ja kodundus

Rõhuasetused/eesmärgid 8. klassis

- Omandatakse oskus töötada pikema perioodi vältel, täites õpitud jõukohaseid ülesandeid. Süvendatakse oskust ise oma tööd kavandada ja kontrollida.
- Rakendatakse eelmistel aastatel omandatud oskusi, suunatakse õpilast õpitu ulatuses valima ja kasutama sobivaid töövahendeid ja omandatud töövõtteid.
- Antakse ülevaade rahvuslikest ja piirkondlikest traditsioonidest, kujundatakse valmisolek nende jätkamiseks.
- Tutvustatakse käsitöö- ja kodunduseoskustele toetuvaid elukutseid.
- Õpetatakse kasutama kirjalikke juhendeid, skeeme, jooniseid, käsiraamatuid.
- Süvendatakse teadmisi tervislikust ning tasakaalustatud toitumisest. Õpilane omandab teadmised toitumishäiretest, tasakaalustatud toitumise vajalikkusest.
- Saadakse teadmised toiduainete säilitamisest ja konserveerimisest

Õppesisu ja -tegevused

Materjaliõpetus – kangad: õhemad villased, linased ja puuvillased labasekoelised kangad – äratundmine ja kasutamine. Tikkimismaterjal: peenvillane lõng, mulinee, iiris- või siidniit; segakiust tikkimismaterjalid. Kudumismaterjalid: sünteislõng, villane või puuvillane lõng. Materjalide tundmine, eristamine ja valimine sõltuvalt tehtavast tööst.

Töövahendid - peenike suure silmaga nõel, heegelnõel (nr 1-1,25), ringvardad, õmblusmasin, aurutriikraud, lõikelehed, kalka.

Tööoskused –

- tikkimine: valge tikand, rahvarõivaste tikandid võrdlemine, kirjeldamine, tundmine; pilutamiseks sobivate materjalide tundmine, eeltööd ja lihtpilu tegemine; praktiline töö: linik, käterätik vms;
- silmuskudumine: tegumoe, koekirja, materjali ja töövahendite sobitamine; silmuste ülesloomisviiside tundmine; tingmärkide teadmine; koekirjade kudumine, palmik (kahe- ja kolmeharuline), soonik- ja poolpatentkoes kudumine; pitskude; lõngast nõöbi valmistamine ja nõöpaugu kudumine; praktiline töö: kindad, müts, beebi kampsun vms;
- heegeldamine: pitsiliste heegeldkirjade heegeldamine, skeemi järgi ringselt heegeldamine, silmuste kasvatamine ja kahandamine; heegeldatud esemete hooldamine: pesemine, tärgeldamine, kuivamine, aurutamine, triikimine; praktiline töö: linik, rõivaste kaunistusdetailid vms;

- õmblemine: õmblusmasina praktiline kasutamine; õmblusmasina hooldamine: puhastamine, õlitamine; puuvillaste, linaste, villaste ja siidriiete omaduste teadmine, nimetamine, hooldamine; kanga parema poole määramine; voldiliigid: ühepoolne volt, vastandvolt, lehvikvolt, nende töötlemine; passede liigid: sirge ja ümar passe, nende töötlemine: mõõdu võtmine, õige suurus numbri leidmine;
- lõigete kopeerimine lõikelehel; praktiline töö: padi, seelik, kott vms;
- kodundus: Makro- ja mikrotoitained, nende vajalikkus ning allikad. Lisaained toiduainetes. Toiduainete toitainelise koostise hinnang. Mitmekülgse ja tasakaalustatud päevamenüü koostamine lähtuvalt toitumissoovitustest. Toiduallergia ja toidutalumatuse. Taimetoitluse ja dieetide mõju organismile. Toitumishäired. Eestlaste toit ajast aega. Toiduainete muutused kuumtöötlemisel, toitainete kadu. Toiduainete riknemise põhjused. Hügieeninõuded toiduainete säilitamise korral. Toidu kaudu levivad haigused. Toiduainete säilitamine ja konserveerimine. Kalaroad. Soojad kastmed. Kergitusained ja taignatooted. Vormiroad ja vokitoidud. Kodumasinad.

Õpitulemused

- Käsitöös õpilane:
- kavandab käsitööset, valib selle valmistamiseks sobivad materjalid ja töövahendid;
- jälgendab mustreid ja kannab need riidele;
- teeb pilutamise eeltöid ja tikib pilutikandit;
- heegeldab skeemi järgi;
- koob skeemide järgi erinevaid koekirju (palmikut, soonikut, poolpatenti);
- valmistab lõngast nõõpi;
- käsitseb elektriõmblusmasinat;
- õmbleb lihtsamaid volte, sirget passet, kraed;
- leiab ja kopeerib lõikeid lõikelehel;
- viimistleb erinevates tehnikates töid;
- parandab riideid

Kodunduses õpilane:

- kasutab otstarbekalt taskuraha;
- juhindub pakendiinfost;
- katab laua olenevalt ürituse eesmärgist;
- valib ja kasutab erinevaid puhastusaineid;
- teab tasakaalustatud toitumise põhimõtteid, toitumishäireid;

- teab toitainete säilitamise põhimõtteid, hügieeninõudeid;
- valmistab toite mitmesugustest algmaterjalidest;
- teab toiduainete kuumtöötlemise viise;
- tunneb peamisi maitseaineid ja roogade maitsestamise võimalusi;
- valmistab retsepti kasutades erinevaid kuumi ja külmi roogi;
- küpsetab taignatooteid ja võrdleb erinevaid kergitusaineid;
- tunneb erinevaid kodumasinaid, oskab võrrelda nende erinevaid parameetreid ja käsitseda neid kasutusjuhendi järgi.

9. KLASS

Rõhuasetused/eesmärgid 9. klassis

- Tööõpetuse kaudu valmistatakse noorukeid ette iseseisvaks võimetekohaseks tööks ja/või kutseõppeks, õpetatakse ette kujutama oma toimetulekut kodukoha tööturul. Omandatakse oskus töötada pikema perioodi vältel, täites õpitud jõukohaseid ülesandeid.
- Rakendatakse eelmistel aastatel omandatud oskusi, suunatakse õpilast õpitu ulatuses valima ja kasutama sobivaid töövahendeid ja omandatud töövõtteid.
- Süvendatakse oskust ise oma tööd kavandada ja kontrollida.
- Õpitakse kasutama kirjalikke juhendeid, skeeme, jooniseid, käsiraamatuid.
- Arendatakse peenmotoorikat, käsitööoskusi, käelist osavust ja vormitunnetust.
- Toetatakse loovtegevust, isikupära ja julgust oma ideede väljendamisel.
- Arendatakse püsivust alustatu lõpule viimisel.
- Õpitakse analüüsioskust, enda ja kaaslaste töid võrdlema ning vastavalt oma tööd korrigeerima.
- Õpitakse tundma erinevaid keraamika materjale ja tehnikaid ning nende kasutamist praktilises töödes.
- Õpitakse tunnetama oma võimeid, et teada raskuste ja edukuse põhjusi.
- Väärtustatakse enda ja teiste tööd.

Õppesisu ja –tegevused

- töö kavandamine ja planeerimine;
- tööjoonise abil töö kavandamine ja ettevalmistamine;
- eskiisi kasutamine töö kavandamisel;
- töö ettevalmistamine sobivaid töövahendeid kasutades;
- viimistlemine toonimist, peitsimist või lakkimist kasutades;
- puitdetailide ühendamine erinevate liidetega;
- erinevate vanade tööde taastamine ja remontimine;
- tutvumine erinevate tööpinkidega ja nende kasutamine;
- mööbli pisivigade remontimine;
- elektriliste tööriistade kasutamine puidutööde juures;
- tabureti valmistamine.

Keraamika

- tutvumine keraamika materjalide, töövahendite, tehnikate ja ohutusnõuetega;
- töö kavandamine, planeerimine ja tööpinna ettevalmistus;
- modelleerimine ühest savitombust (pisiplastika, õõnesvorm);
- õpetaja abiga savi rullimine ja plaaditehnika;
- saviplaadi rullimine liistude abil ja modelleerimine vormil;
- katsetused erinevate trükitehnikatega (pitsitrükk, materjalitrükk, templitrükk) ja ehete valmistamine;
- esemete viimistlemine (märg- ja kuivviimistlus);
- õõnesvormi (vaas, kruus) valmistamine kleepetehnikas; šablooni kasutamine detailide lõikamisel, erinevad võtted detailide ühendamisel ja kleepimisel õpetajaga koostöös;
- esemete glasuurimine ja glasuurimise erinevad meetodid; eelpõletatud keraamika glasuurimist (pintselglasuuride kasutamine, kastmine, ülevalamine, pritsimine) tehakse osaliselt koostöös õpetajaga.

Õpitulemused

- Loeb jooniselt detaili mõõtmeid ja teeb lihtsaid jooniseid.
- Saab detaile puidutöötluspinkidel.
- Valmistab keeltappi, puurib tapipesasid.
- Valmistab lihtsamaid mööbliesemeid (taburet, laud, riul).
- Planeerib puidu töötlemisel oma tegevust ja kontrollib selle tulemusi.
- Loeb tööjoonist õpitud teadmiste/oskuste ulatuses.
- Mõõdab joonlaua, nihiku ja mõõdulindi abil eseme joonmõõtmed, vajaduse korral tähendab neid lihtsa eskiisi kujul üles.
- Valmistab puidust detaile etteantud mõõtmeid arvesse võttes ja sobivaid puidutöövahendeid kasutades.
- Viimistleb puitsemeid toonimise, värvimise või lakkimisega.
- Ühendab puitdetailide liim-, nael-, kruvi-, polt-, pulk- või tappliitega.
- Remondib, restaureerib või renoveerib lihtsaid mööbliesemeid ja ehituslaudsepa tooteid.
- Tunneb erinevaid pinnatöötlemise ja -viimistlemise mooduseid, põhilisi puidutöötlemispinke ning oskab neil ohutult töötada.
- Teeb mööbli pisiremonti.
- Valmistab juhendi järgi lihtsamaid mööbliesemeid (taburet).
- Teab, mis on keraamika ja tunneb õpitu piires keraamika töövahendeid ning kasutab neid eesmärgipäraselt.
- Kavandab tööd ja õpetaja suunamisel valmistab ette tööpinna.
- Oskab modelleerida pisiplastikas figuuri (inimene, loom), teab pinna kujunduse võtteid templitrükis või kraapetehnikas.
- Oskab valmistada saviplaadist taldriku, kausi või vaagna, kasutades eseme vormimisel mudeli välis- või sisepinda.

- Kasutab eseme dekooris erinevaid trüki- ja maalitehnikaid.
- Teab õpitu piires erinevaid viimistlusvõtteid.
- Õpetaja suunamisel ühendab detaile kleepetehnikas ja viimistleb ühenduskohad.
- Glasuurib keraamilisi esemeid koostöös õpetajaga.

Käsitöö ja kodundus

Rõhuasetused/eesmärgid 9. klassis

- Valmistatakse noorukeid ette iseseisvaks võimetekohaseks tööks ja/või kutseõppeks, õpetatakse ette kujutama oma toimetulekut kodukoha tööturul.
- Omandatakse oskus töötada pikema perioodi vältel, täites õpitud jõukohaseid ülesandeid.
- Süvendatakse oskust ise oma tööd kavandada ja kontrollida.
- Rakendatakse eelmistel aastatel omandatud oskusi, suunatakse õpilast õpitu ulatuses valima ja kasutama sobivaid töövahendeid ja omandatud töövõtteid.
- Antakse ülevaade rahvuslikest ja piirkondlikest traditsioonidest, kujundatakse valmisolek nende jätkamiseks.
- Tutvustatakse käsitööoskustele toetuvaid elukutseid.
- Õpetatakse kasutama kirjalikke juhendeid, skeeme, jooniseid, käsiraamatuid.
- Õpetatakse mitmekülgse ja tasakaalustatud päevamenüü koostamist lähtuvalt toitumissoovitustest.
- Tutvutakse eestlaste toiduga ajast aega, eri rahvaste toitumistraditsioonide ja toiduvalikut mõjutavate teguritega (asukoht, usk jm).

Õppesisu ja –tegevused

Materjaliõpetus – kangad: linased ja puuvillased labasekoelised ja muud kangad – äratundmine ja kasutamine; sünteetiliste ja tehiskiudainete omaduste nimetamine ja arvestamine tööde teostamisel, nende töötlemisiseärasuste tutvumine; materjalide tundmine, eristamine ja valimine sõltuvalt tehtavast tööst; kangastelgedele sobilikud erinevad materjalid, materjali töötlus.

Töövahendid - nõöpnõelad, nõelad, niidid, lapitekiks, katteks sobilikud materjalid; käärid, joonlaud, õmblusmasin, aurutriikraud.

Tööoskused –

- õmblemine: õmblusmasina praktiline kasutamine, õmblusmasina: puhastamine, õlitamine; puuvillaste, linaste, villaste ja mööblikanga omaduste teadmine, nimetamine, hooldamine; kanga parema, pahema poole määramine; lapitöö – erinevad kokkuõmblemise viisid (ruutudest suureks, ribadest kokku, palkmajakolmnurkade ühendamine); tööproovid, neist esemete tegemine (padi, kohvikannu soojendaja, pajalapid vms); praktiline töö: lapitekk kas enda või beebi voodile;

- kangakudumine: ajalugu, põhimõte, kanga moodustamine (lõimelõng, koelõng); kangastelgede osad (niied, kangapoom, istepink, lõimepoom, suga, lõimelõngad, lõimepoom, koelõng, tallalauad; erinevad sidused (labane ja toimne); praktiline töö: vaip;
- karjääriõpe: erialad, kus on vajalik käsitööoskus, rahvusliku käsitöö õppimise võimalused, info otsimine internetist.
- Kodundus: Eestlaste toit ajast aega. Eri rahvaste toidumustraditsioonid ja toiduvalikut mõjutavad tegurid (asukoht, usk jm).
- Toiduainete muutused kuumtöötlemisel, toitainete kadu.
- Mikroorganismid toidus.
- Toiduainete riknemise põhjused.
- Hügieeninõuded toiduainete säilitamise korral.
- Toidu kaudu levivad haigused.
- Toiduainete säilitamine ja konserveerimine.
- Rahvustoidud.
- Nüüdisaegsed köögiseadmed, nende kasutamine ja hooldus.
- Olmekeemia. Puhastusvahendid, nende omadused ja ohutus. Suurpuhastus.

Õpitulemused

Käsitöös õpilane oskab:

- valida tikkimiseks, kudumiseks, heegeldamiseks ja õmblemiseks vajaliku materjali, lisandid, töövahendid ning õige tehnoloogia;
- jälgendada mustreid ja kanda neid riidele;
- heegeldada skeemi järgi;
- kududa kindaid ja sokke;
- kududa kirjalist pinda ja lihtsamaid pitsilisi koekirju tingmärkide järgi;
- määrata oma riiete suurusnumbri;
- õmmelda volange;
- võtta lõikelehelts lõike, paigutada lõiked riidele ja lisada õmblusvaru;
- õmmelda lihtsamaid esemeid iseseisvalt (sirge seelik, lihtsalõikeline kleit);
- kasutada ainealast teabekirjandust;
- lugeda ja mõistab valmisriiete etiketti, arvestada sellel esitatavat teavet;
- hooldada erinevast materjalist rõivaid;
- hooldada õmblusmasinat;
- õmmelda lapitekki;
- teab käsitööoskusi eeldavaid elukutseid, rahvusliku käsitöö õppimise võimalusi.

Kodunduses õpilane:

- korrastab tuba/korterit;
- kasutab ja hooldab köögitehnikat;
- valmistab toitu, järgides seejuures hügieeninõudeid;
- oskab end ja oma peret otstarbekalt majandada;
- oskab rakendada säästlikkuse põhimõtteid.
- teab toiduainete kuumtöötlemise viise;
- tunneb peamisi maitseaineid ja roogade maitsestamise võimalusi;
- küpsetab taignatooteid ja võrdleb erinevaid kergitusaineid;
- tunneb põhilisi korrastustöid ja koristustehnikaid ning oskab materjali omaduste ja määrdumise järgi leida sobiva puhastusvahendi ning -viisi;
- teab puhastusainete pH-taseme ja otstarbe seoseid.

10.AINEVALDKOND LIIKUMISÕPETUS

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Kehalise kasvatuse kaudu taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) mõistab kehalise aktiivsuse tähtsust oma tervisele ja töövõimele ning regulaarse liikumisharrastuse vajalikkust; soovib olla terve ja rühikas;
- 2) tunneb rõõmu liikumisest/sportimisest ning on valmis liikumist iseseisvalt harrastama, valdab selleks vajalikke põhiteadmisi ja -oskusi;
- 3) liigub/spordib, järgides ohutus- ja hügieeninõudeid, austades kaaslasi ja tehes nendega koostööd, järgides kokkulepitud reegleid, hoides keskkonda;
- 4) tunneb huvi kodukohas ning Eestis toimuvate spordi-, liikumis- ja tantsuürituste vastu; teab ja väärtustab nendega seotud traditsioone.

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) osaleb aktiivselt kehalise kasvatuse tundides vastavalt oma individuaalsetele võimetele;
kirjeldab kehalise aktiivsuse mõju tervisele ja töövõimele ning selgitab igapäevase liikumise vajalikkust;
- 2) järgib ohutus- ja hügieeninõudeid kehalise kasvatuse tundides, tunnivälistel spordiüritustel ning iseseisvalt liikudes ja liigeldes; oskab vältida ohuolukordi ning teab, mida teha liikumisel/sportimisel juhtuda võivate õnnetuste korral;
- 3) järgib sportides/liikudes reegleid ja võistlusmäärusi, liigub/spordib keskkonda hoides, järgib ausa mängu põhimõtteid, austab kaaslasi ja teeb nendega koostööd;
- 4) jälgib ja analüüsib suunamisel oma igapäevast kehalist aktiivsust ning annab selle kohta tagasisidet, sooritab harjutusi kehaliste võimete vaatluseks ja mõõtmiseks ning annab hinnangu oma tulemustele, kasutab erinevaid vahendeid enda kehalise aktiivsuse mõõtmiseks/hindamiseks;
- 5) kavandab suunamisel ja sooritab tegevusi oma kehaliste võimete arendamiseks: oskab leida endale sobiliku liikumisintensiivsusega tegevuse, teab ja sooritab aktiivsele liikumisele eelnevaid ning järgnevaid tegevusi (soojendus- ja venitusharjutused), koostab lihtsamaid liikumiste kombinatsioone;
- 6) kirjeldab suunamisel erinevate spordialade võistlusi ja/või tantsuüritusi ning muljeid nendest, kirjeldab lemmikspordiala; teab Eesti tuntumaid sportlasi, nende spordialasid ja olulisemaid fakte nende saavutustest olümpiamängudel;
- 7) teab Eesti tähtsamaid spordi- ja kultuurisündmusi, mõistab ning väärtustab liikumisürituste ja -traditsioonide olulisust kultuuris.

Rõhuasetused 6. ja 7. klassis

- Arendatakse ja täiustatakse õpilaste kehalisi võimeid ning kujundatakse liigutusvilumused, arvestades murdeest lähtuvaid ealisi ja individuaalseid iseärasusi.
- Jätkatakse erinevate harjutuste tehnika õppimist, sealjuures kujundatakse õpilaste iseseisvust (ülesannete täitmine esitatud plaani järgi, iseseisev tegevusplaani koostamine esitatud plaani järgi ja enesekontroll).
- Pööratakse tähelepanu sellele, et õpilased tunneksid tervislike eluviiside põhitõdesid ja järgiksid neid, mõistaksid kaaslaste füüsiliste võimete erisusi ja arvestaksid nendega ühistegevustes, kujundaksid kehakultuuriga tegelemiseks vajalikke tahteomadusi (sihikindlus, otsustavus, julgus, visadus, püsivus, kannatlikkus, enesevalitsemine, iseseisvus, algatusvõime).
- Positiivse enesehinnangu kujunemisel on individuaalne lähenemine väga oluline.
- Tunnis omandatud oskuste ja teadmiste toel suunatakse õpilasi iseseisvalt harjutama ja sportima.
- Tutvustatakse spordieetika nõudeid (aus võistlus, võistlusmäärustest kinnipidamine, vastase austamine).

7. KLASS

Õppesisu ja -tegevused

Teadmised spordist ja liikumisviisidest

Kergejõustik

Võimlemine

Sportmängud

Õpitulemused

Selgitab kehalise aktiivsuse ning regulaarse liikumisharrastuse mõju tervisele.

Järgib kehalisi harjutusi tehes hügieeni- ja ohutusnõudeid ning väldib ohuolukordi; teab, kuidas toimida sportides/liikudes juhtuda võivate õnnetusjuhtumite ja traumade puhul; oskab anda elementaarset esmaabi.

Liigub/spordib reegleid ja võistlusmäärusi järgides, kaaslasid austades ja abistades ning keskkonda säästes.

Oskab iseseisvalt treenida: analüüsib oma kehalise vormis oleku taset, seab liikumisharrastusele eesmärgi, leiab endale sobiva (jõukohase) spordiala/liikumisviisi, õpib uusi liikumisoskusi ja arendab oma kehalisi võimeid.

Osaleb aktiivselt kehalise kasvatuse tundides, harrastab liikumist/sportimist iseseisvalt (tunniväliselt), käib spordiüritustel ning jälgib seal toimuvat.

Sooritab täishoolt kaugushüppe ja üleastumistehnikas kõrgushüppe.

Sooritab hoojooksult palliviske ning paigalt kuulitõuke.

Jookseb kiirjooksu stardikäsklustega.

Suudab joosta järjest 1,5 km (T) / 2 km (P).

Sooritab õpitud vaba või vahendiga harjutuskombinatsiooni.

Sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas.

Sooritab õpitud toenghüppe (hark- ja/või kägarhüpe).

Sooritab tundides õpitud sportmängude (sulgpall, saalihoki, jalgpall, korvpall) tehnikaelemente.

Mõistab erinevatel positsioonidel mängivate jalgpallurite ülesandeid ja täidab neid mängus.

Mängib kaht õpitud sportmängu (minikorvpall, jalutav jalgpall) lihtsustatud reeglite järgi.

Suusatamine Suusatab paaristõukelise ühe- ja kahesammulise sõiduviisiga; suusatab uisusammsõiduviisiga.

Orienteerumine Läbib järjest suusatades 3 km (T) / 4 km (P) distantssi.
Oskab orienteeruda tuttava objekti plaani järgi.
Teab kompassi kasutamise põhimõtteid.
Teab 10 põhileppemärki.
Oskab orienteeruda tuttavate silmapaistvate objektide järgi etteantud piirkonnas.
Arvestab liikumistempot valides erinevaid pinnasetüüpe, reljeefivorme ja takistusi.
Oskab mängida orienteerumismänge plaani ja kaardiga ning kaardita.

Rõhuasetused/eesmärgid 8. ja 9. klassis:

- Süstematiseeritakse ja teadlikustatakse praktilisi sportlikke oskusi.
- Kinnistatakse teadmisi tervislikest eluviisidest, püütakse tekitada huvi ja motivatsiooni edaspidiseks iseseisvaks kehakultuuriharrastuseks.
Kujundatakse hoiak järgida ausa mängu põhimõtteid ja spordieetika nõudeid.
- Tutvustatakse erinevaid spordialasid, Eesti olümpiavõitjaid, tuntumaid sportlasi.

8. KLASS

Õppesisu ja -tegevused

Teadmised spordist ja liikumisviisidest

Õpitulemused

Selgitab kehalise aktiivsuse ning regulaarse liikumisharrastuse mõju tervisele.

Järgib kehalisi harjutusi tehes hügieeni- ja ohutusnõudeid ning väldib ohuolukordi; teab, kuidas toimida sportides/liikudes juhtuda võivate õnnetusjuhtumite ja traumade puhul; oskab anda elementaarset esmaabi.

Liigub/spordib reegleid ja võistlusmäärusi järgides, kaaslasi austades ja abistades ning keskkonda säästes.

Oskab iseseisvalt treenida: analüüsib oma kehalise vormis oleku taset, seab liikumisharrastusele eesmärgi, leiab endale sobiva (jõukohase) spordiala/liikumisviisi, õpib uusi liikumisoskusi ja arendab oma kehalisi võimeid.

Osaleb aktiivselt kehalise kasvatuse tundides, harrastab liikumist/sportimist iseseisvalt (tunniväliselt), käib spordiüritustel ning jälgib seal toimuvat.

Teab regulaarse harjutamise tähtsust.

Teab enesekontrollivõtteid.

Oskab arendada oma kehalisi võimeid, valida üldarendavaid harjutusi erinevatele lihasrühmadele õpitu järgi.

Kergejõustik

Suudab joosta järjest 2,5km (T) / 3,5km (P).

Võimlemine

Sooritab erinevaid soojendusharjutusi.

Teab vastupidavuse, jõu ja painduvuse arendamise üldisi harjutusi.

Sportmängud

Mängib kaht erinevat sportmängu lihtsustatud reeglite järgi.

Oskab mängida üht sportmängu võistlusmäärustiku kohaselt.

Teab regulaarse harjutamise tähtsust.

Teab enesekontrollivõtteid.

Suusatamine

Suusatab paaristõukelise ühe- ja kahesammulise sõiduviisiga.

Orienteerumine

Suusatab uisusamm-sõiduviisiga.

Läbib järjest suusatades 3 km (T) / 5 km (P) distantssi.

Oskab määrata kompassiga suunda.

Oskab lugeda kaarti ja maastikku.

Tunneb 15 leppemärki.

Läbib orienteerumisraja oma tempoga.

9. KLASS

Õppesisu ja -tegevused

Teadmised spordist ja liikumisviisidest

Kergejõustik

Võimlemine

Sportmängud

Suusatamine

Õpitulemused

Selgitab kehalise aktiivsuse ning regulaarse liikumisharrastuse mõju tervisele.

Järgib kehalisi harjutusi tehes hügieeni- ja ohutusnõudeid ning väldib ohuolukordi; teab, kuidas toimida sportides/liikudes juhtuda võivate õnnetusjuhtumite ja traumade puhul; oskab anda elementaarset esmaabi.

Liigub/spordib reegleid ja võistlusmäärusi järgides, kaaslas austades ja abistades ning keskkonda säästes.

Oskab iseseisvalt treenida: analüüsib oma kehalise vormis oleku taset, seab liikumisharrastusele eesmärgi, leiab endale sobiva (jõukohase) spordiala/liikumisviisi, õpib uusi liikumisoskusi ja arendab oma kehalisi võimeid.

Osaleb aktiivselt kehalise kasvatuse tundides, harrastab liikumist/sportimist iseseisvalt (tunniväliselt), käib spordiüritustel ning jälgib seal toimuvat.

Sooritab täishoolt kaugushüppe ja üleastumistehnikas kõrgushüppe.

Sooritab paigalt kuulitõuke.

Jookseb kiirjooksu madallähte stardikäsklustega ning oskab ringteatejooksu.

Jookseb järjest 3 km (T) / 4 km (P).

Sooritab õpitud vaba või vahendiga harjutuskombinatsiooni.

Sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas.

Sooritab harjutuskombinatsiooni rööbaspuudel (P).

Sooritab harjutuskombinatsiooni poomil (T).

Sooritab tundides õpitud sportmängude (sulgpall, saalihoki, jalgpall, korvpall) tehnikaelemente.

Mängib kaht õpitud sportmängu võistlusmäärustiku kohaselt.

Suusatab paaristõukelise ühe- ja kahesammulise sõiduviisiga.

Suusatab uisusamm-sõiduviisiga.

Orienteerumine

Oskab üleminekut ühelt sõiduviiisilt teisele.

Kasutab erinevaid tõusu- ja laskumisviise.

Läbib järjest suusatades 4 km (T) / 6 km (P) distantsti.

Oskab määrata kompassiga suunda.

Oskab lugeda kaarti ja maastikku.

Tunneb 15 leppemärki.

Läbib orienteerumisraja oma tempoga.